

Regeringens proposition

2010/11:42

Borttagande av kravet på samtycke för behandling av vissa personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten Prop. 2010/11:42

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 2 december 2010

Fredrik Reinfeldt

Hillevi Engström
(Arbetsmarknadsdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

Propositionen innehåller ett förslag till ändring i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Ändringen är i huvudsak en följdändring med anledning av den s.k. sjukförsäkringsreformen (se bl.a. prop. 2009/10:45) och den s.k. etableringsreformen (se prop. 2009/10:60) och kompletterar redan tidigare föreslagna ändringar i samma lag (se Ds 2010:23 och prop. 2010/11:1, utgiftsområde 14 s. 71–88). Förslaget innebär att kravet på samtycke för behandling av känsliga och ömtåliga personuppgifter tas bort. Det ska dock alltjämt krävas att uppgifterna har lämnats i ett ärende eller är nödvändiga för handläggningen av det.

Dessutom föreslås dels en följdändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring med anledning av införandet av socialförsäkringsbalken, dels en mindre ändring i semesterlagen (1977:480).

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 april 2011.

1	Förslag till riksdagsbeslut.....	4
2	Lagtext.....	5
2.1	Förslag till lag om ändring i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.....	5
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring.....	6
2.3	Förslag till lag om ändring i semesterlagen (1977:480).....	7
3	Ärendet och dess beredning.....	8
4	Bakgrund och gällande rätt.....	8
4.1	Arbetsförmedlingens uppdrag och verksamhet.....	8
4.2	Dataskyddsdirektivet och personuppgiftslagen m.m.....	10
4.3	E-förvaltning.....	12
4.4	Lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.....	13
4.5	Sekretess.....	18
5	Överväganden och förslag.....	20
6	Ändring i lagen om arbetslöshetsförsäkring.....	35
7	Ändring i semesterlagen.....	36
8	Ikraftträdande.....	37
8.1	Lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten,.....	37
8.2	Lagen om arbetslöshetsförsäkring.....	38
8.3	Semesterlagen.....	38
9	Konsekvenser.....	39
10	Författningskommentar.....	42
10.1	Förslaget till lag om ändring i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.....	42
10.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring.....	43
10.3	Förslaget till lag om ändring i semesterlagen (1977:480).....	44
Bilaga 1	Sammanfattning av promemorian Borttagande av samtyckeskravet för behandling av känsliga och ömtåliga personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten (Ds 2010:33).....	45
Bilaga 2	Lagförslaget i promemorian Borttagande av samtyckeskravet för behandling av känsliga och ömtåliga personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten (Ds 2010:33).....	46
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanser.....	47

Bilaga 4	Lagrådsremissens lagförslag.....	48	Prop. 2010/11:42
Bilaga 5	Lagrådets yttrande.....	49	
Utdrag ur	protokoll vid regeringssammanträde den 2 december		
	2010	51	

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 2010/11:42

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten,
2. lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring,
3. lag om ändring i semesterlagen (1977:480).

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Härigenom föreskrivs att 9 § lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 §

I en arbetsmarknadspolitisk databas får inga andra känsliga personuppgifter som avses i 13 § personuppgiftslagen (1998:204) behandlas än sådana som avslöjar etniskt ursprung eller rör hälsa.

Känsliga personuppgifter som avslöjar etniskt ursprung eller rör hälsa, *personuppgifter om sociala förhållanden samt omdömen, slutsatser eller andra värderande upplysningar om en enskild*, får behandlas i en databas endast om de har lämnats i ett ärende eller är nödvändiga för handläggningen av det *och den enskilde skriftligen har samtyckt till detta. Angående återkallelse av ett sådant samtycke gäller vad som föreskrivs i 12 § första stycket personuppgiftslagen (1998:204).*

Känsliga personuppgifter som avslöjar etniskt ursprung eller rör hälsa får behandlas i en databas endast om de har lämnats i ett ärende eller är nödvändiga för handläggningen av det. *Detsamma gäller för personuppgifter om sociala förhållanden samt för omdömen, slutsatser eller andra värderande upplysningar om en enskild.*

Denna lag träder i kraft den 1 april 2011.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring

Häri genom föreskrivs att 3 a § lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 a §¹

För en sökande som har varit långvarigt sjukfrånvarande finns vissa särskilda bestämmelser i 7 a, 12, 15, 15 d, 17 a och 33 a §§.

Att en person har varit långvarigt sjukfrånvarande innebär i denna lag att han eller hon inte kan få sjukpenning för fler dagar *enligt 3 kap. 4 eller 10 a § lagen (1962:381) om allmän försäkring* eller har fått tidsbegränsad sjukersättning under det högsta antalet månader som sådan ersättning kan betalas ut enligt *övergångsbestämmelserna till lagen (2008:480) om ändring i nämnda lag.*

Att en person har varit långvarigt sjukfrånvarande innebär i denna lag att han eller hon inte kan få sjukpenning för fler dagar *på grund av 27 kap. 20–24 a §§ socialförsäkringsbalken* eller har fått tidsbegränsad sjukersättning under det högsta antalet månader som sådan ersättning kan betalas ut enligt *4 kap. 31 § lagen (2010:111) om införande av socialförsäkringsbalken.*

Denna lag träder i kraft den 1 april 2011.

¹ Senaste lydelse 2009:1596.

2.3 Förslag till lag om ändring i semesterlagen (1977:480)

Härigenom föreskrivs i fråga om semesterlagen (1977:480) dels att rubriken ”Inledande bestämmelser” före 1 § ska utgå, dels att 15 § ska ha följande lydelse, dels att punkt 2 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (2009:1439) om ändring i nämnda lag ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

15 §²

Om det under semesterledigheten infaller en eller flera dagar då arbetstagaren inte *har* kunnat arbeta på grund av sjukdom eller arbetsskada, eller en eller flera dagar som *i övrigt* är semesterlönegrundande enligt 17–17 b §§ ska, om arbetstagaren utan dröjsmål begär det, sådana dagar inte räknas som semesterdagar. I sådant fall ska de semesterdagar som återstår förläggas i ett sammanhang, om arbetstagaren inte medger annat.

2. De nya bestämmelserna i 17 § tillämpas första gången på frånvaroperioder som påbörjas efter ikraftträdandet. När det gäller den som vid lagens ikraftträdande på deltid är frånvarande från arbetet på grund av sjukdom eller arbetsskada, *tillämpas dock* de nya bestämmelserna redan från ikraftträdandet.

Om det under semesterledigheten infaller en eller flera dagar då arbetstagaren inte *hade* kunnat arbeta på grund av sjukdom eller arbetsskada, eller en eller flera dagar som är semesterlönegrundande enligt 17 a och 17 b §§ ska, om arbetstagaren utan dröjsmål begär det, sådana dagar inte räknas som semesterdagar. I sådant fall ska de semesterdagar som återstår förläggas i ett sammanhang, om arbetstagaren inte medger annat.

2. De nya bestämmelserna i 17 § tillämpas första gången på frånvaroperioder som påbörjas efter ikraftträdandet. När det gäller den som vid lagens ikraftträdande på deltid är frånvarande från arbetet på grund av sjukdom eller arbetsskada, *ska* de nya bestämmelserna *tillämpas* redan från ikraftträdandet.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2011.

² Senaste lydelse 2009:1439.

3 Ärendet och dess beredning

Inom Arbetsmarknadsdepartementet har promemorian Borttagande av samtyckeskravet för behandling av känsliga och ömtåliga personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten (Ds 2010:33) utarbetats. En sammanfattning av promemorian finns i *bilaga 1*. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 2*.

Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. Remissyttrandena samt en remissammanställning finns tillgängliga hos Arbetsmarknadsdepartementet (dnr A2010/2396/A). I denna proposition behandlar regeringen förslaget i promemorian.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 4 november 2010 att inhämta Lagrådets yttrande över det lagförslag som finns i *bilaga 4*. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 5*. Lagrådet har inte haft några synpunkter på själva författningstexten. Lagrådets yttrande har däremot föranlett att författningskommentaren har utvecklats och förtydligats något, se avsnitt 10.1. Lagrådet har även kommenterat avsaknaden av övergångsregler, se avsnitt 8.1.

Förslaget till lag om ändring i semesterlagen (1977:480) har inte granskats av Lagrådet eftersom det är fråga om förslag av redaktionell karaktär och därmed av sådan enkel beskaffenhet att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse.

Förslaget till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring omfattas inte av Lagrådets granskningsområde.

4 Bakgrund och gällande rätt

4.1 Arbetsförmedlingens uppdrag och verksamhet

Arbetsförmedlingens uppdrag och verksamhet

Arbetsförmedlingen ansvarar för den offentliga arbetsförmedlingen och dess arbetsmarknadspolitiska verksamhet. Utgångspunkterna för hur Arbetsförmedlingen ska bedriva sin verksamhet finns i förordningen (2007:1030) med instruktion för Arbetsförmedlingen. Där framgår bl.a. att Arbetsförmedlingen ska verka för att förbättra arbetsmarknadens funktionssätt genom att effektivt sammanföra dem som söker arbete med dem som söker arbetskraft. Vidare framgår att Arbetsförmedlingens

verksamhet ska utformas så att den bedrivs på ett effektivt, enhetligt och rättssäkert sätt. Prop. 2010/11:42

Arbetsförmedlingen har getts ett tydligare och allt större ansvar för de grupper av människor som typiskt sett står långt från arbetsmarknaden, dvs. grupper som generellt sett visat sig ha svårare än andra att få arbete. Detta har medfört att insatser har införts som riktar sig särskilt till grupper som nyanlända invandrare, långtidssjukskrivna och personer som har varit föremål för åtgärder inom kriminalvården. Den senast tillkomna gruppen är personer som har fått maximal tid med sjukpenning eller tidsbegränsad sjukersättning (se bl.a. prop. 2009/10:45). I och med att lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare trädde i kraft den 1 december 2010 kom Arbetsförmedlingens ansvar för gruppen nyanlända invandrare att utvidgas ytterligare (den s.k. etableringsreformen, se prop. 2009/10:60). Dessa förändringar har medfört ett ökat behov för Arbetsförmedlingen att kunna hantera olika typer av personuppgifter som många gånger kan vara av känslig natur.

En annan reform som har påverkat Arbetsförmedlingens verksamhet är uppdraget att i utökad omfattning engagera kompletterande aktörer i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Med kompletterande aktörer avses externa leverantörer av tjänster som på uppdrag av Arbetsförmedlingen bedriver arbetsmarknadspolitisk verksamhet eller annan verksamhet beträffande vissa nyanlända invandrare. Till dessa leverantörer hör exempelvis externa jobbcoacher, etableringslotsar och utbildningsanordnare. Även införandet av valfrihetssystem i Arbetsförmedlingens verksamhet kommer att påverka Arbetsförmedlingens uppdrag och ställa krav på nya arbetsätt och rutiner, se propositionen Valfrihetssystem hos Arbetsförmedlingen (2009/10:146).

Etableringsreformen

Arbetsförmedlingen har enligt sin instruktion ett särskilt ansvar för att nyanlända arbetssökande erbjuds insatser som främjar en snabb och effektiv etablering på arbetsmarknaden. Myndigheten ska inom ramen för detta ansvar vara samordnande, stödjande och pådrivande i förhållande till övriga berörda parter.

Arbetsförmedlingens uppdrag vidgades ytterligare när riksdagen den 17 mars 2010 antog den nya lagen om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare. Lagen innebär bl.a. att vissa nyanlända invandrare som beviljats uppehållstillstånd i Sverige ska ha rätt till en s.k. etableringsplan. Det är Arbetsförmedlingen som är huvudansvarig för reformens genomförande och som, i samverkan med berörda kommuner och myndigheter, ska upprätta planen tillsammans med den nyanlände vid ett s.k. etableringssamtal. Etableringsplanen ska innehålla individuellt anpassade insatser och minst innehålla svenskundervisning för invandrare (SFI), samhällsorientering och aktiviteter för att underlätta och påskynda den enskildes etablering i arbetslivet. Regeringens intention har varit att Arbetsförmedlingen inför etableringssamtalet elektroniskt ska ha fått relevant underlag från Migrationsverket för att på så sätt kunna förbereda själva samtalet och påbörja upprättandet av etableringsplanen.

En nyanländ som deltar i aktiviteter enligt en etableringsplan ska enligt den nya lagen ha rätt till etableringsersättning och under vissa förutsättningar även till etableringstillägg och bostadsersättning. Etableringsersättningen, som regleras i förordningen (2010:407) om ersättning till vissa nyanlända invandrare, är individuell och relaterad till den nyanländes deltagande i aktiviteterna. Ersättningen lämnas även vid sjukdom, tillfällig vård av barn eller något annat uppehåll med godtagbara skäl. Vid sådan frånvaro ska den nyanlände ge in en skriftlig försäkran till Arbetsförmedlingen. Läkarintyg för att styrka förhinder på grund av sjukdom respektive vårdbehov enligt 4 kap. 13 § lagen (1962:381) om allmän försäkring ska bifogas. Då socialförsäkringsbalken träder i kraft den 1 januari 2011 kommer detta krav i stället gälla utifrån motsvarande bestämmelser i socialförsäkringsbalken (prop. 2009/10:200 och 2009/10:69, bet 2009/10:SfU11, rskr. 2009/10:194).

Enligt den nya lagens förarbeten (prop. 2009/10:60 s. 119 f.) bör överföringen av information mellan de samverkande myndigheterna så långt möjligt ske automatiskt. Som skäl för detta anges att det är genom en väl fungerande informationsöverföring mellan myndigheter som ärendehantering kan effektiviseras, kontrollen av utbetalningar av statliga medel tryggas och felaktiga utbetalningar förebyggas. Dessutom kan ett effektivt informationsutbyte medföra att handläggningstiderna för ett ärende kortas och beslut om skilda förmåner fattas snabbare. Servicen till den enskilde kan därigenom förbättras. Vidare kan antalet återkravsärenden reduceras. Denna argumentation ligger även i linje med de resonemang som förts i tidigare lagstiftningsärenden, se bl.a. propositionen Utökat elektronisk informationsutbyte (prop. 2007/08:160).

4.2 Dataskyddsdirektivet och personuppgiftslagen m.m.

Informationsteknikens utveckling och den ökande användningen av denna teknik för behandling av information om individer, medför ett särskilt behov av skydd mot sådan användning av individrelaterad information som kan anses utgöra ett otillbörligt intrång i den personliga integriteten. Riktlinjer för sådan behandling av information har utarbetats såväl i internationella sammanhang som i nationell lagstiftning.

Grundläggande bestämmelser om skydd för den personliga integriteten finns i regeringsformen (RF). Av det allmänna målsättningsstadgandet i 1 kap. 2 § RF följer att det allmänna ska värna om den enskildes privatliv. I 2 kap. 4 och 5 §§ RF finns vidare bestämmelser om absolut skydd mot vissa allvarliga fysiska integritetsintrång. Enligt 6 § samma kapitel är var och en därtöver skyddad gentemot det allmänna mot påtvingande kroppsliga ingrepp samt mot vissa andra former av intrång i den personliga sfären (kroppsvsitation och husrannsakan samt undersökningar av förtroliga försändelser m.m.). Genom ändringar i RF, som på regeringens förslag i propositionen En reformerad grundlag (prop. 2009/10:80) nyligen har antagits (bet. 2009/10:KU19, rskr. 2009/10:304, bet. 2010/11:KU4, rskr. 2010/11:21), kommer det generella grundlagsskyddet för den personliga integriteten att stärkas den 1 januari 2011. I 2 kap. 6 § RF införs en ny bestämmelse som anger att var och en, utöver vad som i övrigt gäller enligt paragrafen, gentemot det allmänna är skyddad mot

betydande intrång i den personliga integriteten som sker utan samtycke och innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden. Bestämmelsen bygger på Integritetsskyddskommitténs förslag (SOU 2008:3 Skyddet för den personliga integriteten). Skyddet enligt den nya grundlagsbestämmelsen är inte absolut. Det kan inskränkas i lag under förutsättning att det sker för att tillgodose ett ändamål som är godtagbart i ett demokratiskt samhälle. En begränsning får dock aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett den och får inte heller sträcka sig så långt att den utgör ett hot mot den fria åsiktsbildningen (2 kap. 21 § RF i dess lydelse fr.o.m. den 1 januari 2011).

Enligt artikel 8 i den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europa-konventionen) har var och en rätt till respekt för sitt privat- och familjeliv, sitt hem och sin korrespondens. Offentlig myndighet får inte inskränka denna rättighet annat än med stöd av lag. Inskränkningar får vidare endast göras om det är nödvändigt i ett demokratiskt samhälle med hänsyn till statens säkerhet, den allmänna säkerheten, landets ekonomiska välbefinnande eller till förebyggande av oordning eller brott eller till skydd för hälsa eller moral eller till skydd för andra personers fri- och rättigheter. Europakonventionen gäller sedan den 1 januari 1995 som svensk lag. Av grundlag följer även att en lag eller annan föreskrift inte får meddelas i strid med Sveriges åtaganden enligt konventionen (2 kap. 19 § RF i dess nya lydelse).

Av artikel 8 i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna följer vidare bl.a. att var och en har rätt till skydd för de personuppgifter som rör honom eller henne. Uppgifterna ska behandlas lagenligt för bestämda ändamål och på grundval av den berörda personens samtycke eller någon annan legitim och lagenlig grund. Bestämmelsen har inte någon direkt motsvarighet i Europakonventionen men kan sägas utgöra en precisering inom unionsrätten av rätten till respekt för privatlivet såvitt avser skyddet av personuppgifter.

De grundläggande bestämmelserna om behandling av personuppgifter finns i personuppgiftslagen (1998:204). Genom lagen genomfördes Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG av den 24 oktober 1995 om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter (Dataskyddsdirektivet). Personuppgiftslagen är generellt tillämplig, men om det i en annan lag eller i en förordning har meddelats avvikande bestämmelser så gäller de bestämmelserna. Sedan slutet av 1990-talet har det utöver personuppgiftslagen utarbetats en stor mängd särskilda s.k. registerförfattningar med bestämmelser om behandling av personuppgifter, däribland lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Syftet med de särskilda registerförfattningarna har varit att anpassa regleringen till de särskilda behov som myndigheterna har i sina respektive verksamheter samt att göra avvägningar mellan behovet av effektivitet i berörd verksamhet och behovet av skydd för enskildas integritet.

För behandling av vissa typer av personuppgifter gäller enligt personuppgiftslagen särskilda restriktioner. Det är enligt huvudregeln förbjudet att behandla uppgifter som avslöjar ras eller etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse eller medlemskap i fackförening. Det är även förbjudet att behandla sådana personuppgifter som rör hälsa eller sexualliv. Dessa uppgifter kallas med en samlingsbeteckning känsliga personuppgifter.

Lagen innehåller dock en rad undantag från förbudet mot behandling av känsliga personuppgifter. Känsliga personuppgifter får för det första behandlas om den enskilde lämnat sitt uttryckliga samtycke till behandlingen eller själv offentliggjort uppgifterna på ett tydligt sätt. Känsliga personuppgifter får också behandlas exempelvis om behandlingen är nödvändig för att den personuppgiftsansvarige ska kunna fullgöra sina skyldigheter eller utöva sina rättigheter inom arbetsrätten, för att någons vitala intressen ska kunna skyddas i fall då den registrerade inte kan lämna sitt samtycke eller för att rättsliga anspråk ska kunna fastställas, göras gällande eller försvaras. Känsliga personuppgifter får vidare behandlas för hälso- och sjukvårdsändamål. Även viss behandling för forsknings- och statistikändamål är undantagen från förbudet mot behandling av känsliga personuppgifter.

Regleringen av behandlingen av känsliga personuppgifter i personuppgiftslagen följer i princip motsvarande reglering i Dataskyddsdirektivet. Direktivet medger emellertid att medlemsstaterna i sin nationella lagstiftning beslutar om andra undantag från förbudet mot behandling av känsliga uppgifter än de som anges i direktivet, om undantaget kan motiveras utifrån hänsyn till ett viktigt allmänt intresse och under förutsättning att lämpliga skyddsåtgärder vidtas. Den nationella lagstiftningen kan således innehålla ytterligare undantag från förbudet mot behandling av känsliga personuppgifter.

Även enligt personuppgiftslagen får regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer genom föreskrifter medge ytterligare undantag från förbudet att behandla känsliga uppgifter, om det behövs med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse. Regeringen har med stöd av detta bemyndigande föreskrivit att en myndighet får behandla känsliga personuppgifter i löpande text om uppgifterna har lämnats i ett ärende eller är nödvändiga för handläggningen av det (8 § personuppgiftsförordningen [1998:1191]).

4.3 E-förvaltning

E-förvaltning är ett begrepp som används för att beskriva en form av verksamhetsutveckling inom den offentliga förvaltningen som innebär att myndigheterna försöker att dra nytta av ny informations- och kommunikationsteknik (IT) och kombinera den nya tekniken med organisatoriska förändringar och satsningar på kompetensutveckling i syfte att förbättra effektiviteten i sina respektive verksamheter. Benämningen e-förvaltning används också för att beskriva statsförvaltningens använd-

ning av IT för utbyte av information och tjänster med medborgare, företag och andra delar av förvaltningen.

Prop. 2010/11:42

E-förvaltning är ett prioriterat område för regeringen. År 2007 tillsatte regeringen en statssekreterargrupp, och som stöd till denna även en interdepartemental arbetsgrupp, i syfte att stärka och samordna styrningen av utvecklingen av e-förvaltningen inom den offentliga förvaltningen. I mars 2009 tillsattes den s.k. e-delegationen med uppdrag att samordna myndigheternas IT-baserade utvecklingsprojekt och skapa goda möjligheter för myndighetsövergripande samordning. E-delegationen har lämnat tre förslag till strategier för myndigheternas arbete (SOU 2009:86, SOU 2010:20 och SOU 2010:62).

Digitala ärendehanteringssystem

Flera myndigheter, exempelvis Försäkringskassan, Migrationsverket och Polisen, har enligt respektive myndighets registerlag lagliga möjligheter att arbeta med digitala ärendehanteringssystem. I en elektronisk akt samlas all information i ett ärende i elektronisk form. Inkomna handlingar skannas, dvs. läses in på medium för automatiserad behandling, och överförs på detta sätt till den elektroniska akten. Även handlingar som upprättas av den handläggande myndigheten, såsom journalanteckningar, föredragningspromemorior och beslut, sparas elektroniskt i akten. Ett digitalt ärendehanteringssystem innebär således att papperslagring av uppgifter ersätts eller kombineras med lagring av uppgifter på medium för automatiserad behandling. Ett helt digitalt ärendehanteringssystem består normalt av ett digitalt diarium, ett digitalt system för handläggning i elektroniska akter och ett digitalt arkiv.

Elektronisk överföring av information mellan myndigheter

I sina regleringsbrev för budgetåret 2009 fick bl.a. Arbetsförmedlingen och Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen i uppdrag att redovisa vilka åtgärder som hade vidtagits och planerats för att öka det elektroniska informationsutbytet inom den offentliga förvaltningen. De fick samtidigt i uppdrag att redovisa en tidsplan för det fortsatta implementeringsarbetet. Uppdraget var föranlett av propositionen angående utökad elektroniskt informationsutbyte (prop. 2007/08:160), i vilken regeringen hade tagit ställning för ett utökad elektroniskt utbyte mellan myndigheter m.fl.

4.4 Lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten trädde i kraft den 2 augusti 2002 och ersatte då lagen (1994:459) om arbetsförmedlingsregister. Lagen innehåller de särregler som har ansetts nödvändiga för Arbetsförmedlingens del i förhållande till reglerna i personuppgiftslagen (1998:204). Lagen är tillämplig för behandling av personuppgifter i Arbetsförmedlingens

verksamhet som gäller arbetssökande, arbetsgivare, kontaktpersoner och andra personer som omfattas av denna verksamhet.

I lagen finns särskilda bestämmelser om vilka personuppgifter som får behandlas i en databas. Med databas i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten förstås enligt lagen en samling personuppgifter som med hjälp av automatiserad behandling används gemensamt i verksamheten för de ändamål som föreskrivs i lagen.

Ändamål

I lagen anges ett antal ändamål för vilka personuppgifter får behandlas. Ändamålsbestämmelserna tar i första hand sikte på behandling av personuppgifter för Arbetsförmedlingens egen verksamhet (de s.k. primära ändamålen). Personuppgifter får enligt dessa bestämmelser behandlas om det behövs för handläggning av ärenden som rör den arbetsmarknadspolitiska verksamheten samt för publicering av platsinformation, planering, metodutveckling, tillsyn, uppföljning, resultatredovisning och utvärdering av den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Personuppgifter får också behandlas om det behövs för framställning av avidentifierad statistik. Arbetsförmedlingen får slutligen behandla personuppgifter om det behövs för samarbete på det arbetsmarknadspolitiska området inom Europeiska Unionen och Europeiska ekonomiska samarbetsområdet samt enligt överenskommelsen den 6 mars 1982 om en gemensam nordisk arbetsmarknad.

Därutöver innehåller lagen bestämmelser om när behandling av personuppgifter är tillåten för att Arbetsförmedlingen ska kunna tillhandahålla personuppgifter till andra myndigheter och organ som behöver uppgifterna i sina respektive verksamheter (de s.k. sekundära ändamålen). Arbetsförmedlingen får behandla personuppgifter för Försäkringskassans, Centrala studiestödsnämndens och arbetslöshetskassornas verksamhet, som underlag för beslut om och kontroll av förmåner, ersättningar och stöd. Arbetsförmedlingen får också behandla personuppgifter om det behövs för Skatteverkets verksamhet som underlag för beslut om kontroll av skatt, för sådan verksamhet vid Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen som avser tillsyn och utfärdande av intyg, för att tillhandahålla uppgifter till Kronofogdemyndigheten som underlag för bedömning om en enskild har utmätningsbar egendom samt för socialnämndernas verksamhet som underlag för beslut och kontroll av ekonomiskt bistånd.

Behandling av känsliga personuppgifter m.m.

Av 8 § i Arbetsförmedlingens registerlag följer att Arbetsförmedlingen får behandla känsliga personuppgifter som avses i 13 § personuppgiftslagen och personuppgifter om lagöverträdelse m.m. som avses i 21 § personuppgiftslagen om uppgifterna har lämnats i ett ärende eller är nödvändiga för handläggningen. Detta innebär dock inte att nämnda personuppgifter får behandlas i en arbetsmarknadspolitisk databas.

Enligt 9 § får nämligen inga andra känsliga personuppgifter behandlas i en arbetsmarknadspolitisk databas än sådana som avslöjar etniskt

ursprung eller rör hälsa. Dessa uppgifter får vidare endast behandlas om uppgifterna har lämnats i eller är nödvändiga för handläggningen av ett ärende och den enskilde skriftligen samtyckt till behandlingen. Samma förutsättningar gäller också för behandling av uppgifter om sociala förhållanden, omdömen, slutsatser eller andra värderande upplysningar om en enskild. Sådana uppgifter definieras i lagen som ömtåliga personuppgifter. En enskild kan när som helst återkalla ett tidigare lämnat samtycke.

Uppgifter om lagöverträdelser m.m. enligt 21 § personuppgiftslagen samt uppgifter om att den enskilde har vårdats med stöd av socialtjänstlagen (2001:453) eller varit föremål för åtgärd enligt utlänningslagen (2005:716) får över huvud taget inte behandlas i en arbetsmarknadspolitisk databas (10 §). Detsamma gäller som framgått för andra känsliga personuppgifter än uppgifter om etniskt ursprung och hälsa (jfr 9 §).

Sökning

Särskilda restriktioner gäller enligt lagen för sökning i en arbetsmarknadspolitisk databas. Med sökning avses här att man efter att ha angett ett sökbegrepp – t.ex. enstaka ord, en textsträng eller andra teckenkombinationer – på automatiserad väg söker igenom en samling uppgifter för att hitta matchande begrepp, vars förekomst i samlingen därigenom kan lokaliseras. Härigenom kan sammanställningar av uppgifter upprättas mycket snabbt och enkelt. Om det saknades begränsningar för sökmöjligheterna i en arbetsmarknadspolitisk databas, skulle det innebära en påtaglig risk för otillbörliga integritetsintrång.

Känsliga personuppgifter samt i lagen angivna uppgifter av integritetskänslig natur får inte användas som sökbegrepp. Detta inkluderar bl.a. uppgifter om hälsa och etniskt ursprung. Endast uppgift om kod för funktionshinder får användas som sökbegrepp för att underlätta förmedling av arbete åt personer med funktionshinder som medför nedsatt arbetsförmåga samt för att framställa avidentifierad statistik. Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om begränsningar i övrigt av de sökbegrepp som får användas.

Direktåtkomst och utlämnande på medium för automatiserad behandling

I de särskilda registerförfattningarna finns ofta bestämmelser som reglerar om, i vilka fall och med vilken teknik personuppgifter får lämnas ut elektroniskt. Syftet med sådana bestämmelser är att inskränka möjligheterna för utomstående att genom överföring av uppgifter i personregister förfoga över uppgifterna på ett sätt som innebär risker i integritetshänseende.

I registerförfattningarna görs ofta åtskillnad mellan utlämnande av uppgifter genom direktåtkomst och utlämnande av uppgifter på medium för automatiserad behandling. Av bl.a. förarbetena till lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten (prop. 2001/02:144 s. 31) framgår att med direktåtkomst avses att den som använder databasen via en dator på egen hand kan söka i denna och

få svar på frågor, dock utan att själv kunna bearbeta eller på annat sätt påverka innehållet i databasen. Direktåtkomst kan även innebära att användaren ges en möjlighet att hämta hem informationen till sitt eget system och bearbeta den där. Direktåtkomst har traditionellt sett ansetts innebära att uppgifter ur databasen lämnas ut utan att den utlämnande myndigheten i det enskilda fallet har kontroll över vilka uppgifter som lämnas ut.

Ett utlämnande på medium för automatiserad behandling innebär i stället ett överlämnande av elektroniskt lagrade uppgifter via något slags medium för lagring eller överföring, exempelvis e-post, USB-minne, CD-romskiva eller diskett. Ett utlämnande på medium för automatiserad behandling kan också ske genom direkt överföring från ett datorsystem till ett annat via telekommunikationsnätet. I dessa fall behåller den utlämnande myndigheten kontrollen över vilka uppgifter som lämnas ut. Det kan dock i vissa fall vara svårt att dra en skarp gräns mellan direktåtkomst och utlämnande på medium för automatiserad behandling.

I Arbetsförmedlingens registerlag återfinns regler om såväl direktåtkomst som utlämnande på medium för automatiserad behandling.

Förslag till lagändringar i regeringens budgetproposition för 2011

Regeringen överlämnade den 12 oktober 2010 budgetpropositionen för 2011 (prop. 2010/11:1) till riksdagen. Propositionen innehåller bl.a. förslag till ändringar i lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Förslagen utgör huvudsakligen följdändringar med anledning av den s.k. etableringsreformen. Vissa förslag syftar dock till att mer allmänt göra lagen mer ändamålsenlig och bättre anpassad till Arbetsförmedlingens uppdrag och verksamhet.

I propositionen föreslås att lagens tillämpningsområde vidgas till att även omfatta handläggning av ärenden om ersättning enligt lagen (2010:197) om etableringsinsatser för nyanlända invandrare och av ärenden om mottagande av nyanlända för bosättning enligt förordningen (2010:408) om mottagande för bosättning av vissa nyanlända invandrare. Det föreslås vidare att Arbetsförmedlingen ska ges möjlighet att behandla personuppgifter för tillhandahållande av information som behövs inom Migrationsverkets verksamhet som underlag för beslut om bistånd enligt lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. och att Migrationsverket får medges direktåtkomst till dessa uppgifter.

Det föreslås också att Arbetsförmedlingen ska få behandla personuppgifter för publicering av information om kompletterande aktörer och att en enskild arbetssökande ska kunna medges direktåtkomst till dessa uppgifter samt till de uppgifter som ingår i arbetsgivares platsannonser. Arbetsförmedlingen ska också få behandla personuppgifter för publicering av ansökningar om anställning och arbetsgivare ska kunna medges direktåtkomst till dessa uppgifter.

Arbetsförmedlingen föreslås vidare få behandla personuppgifter för att tillhandahålla uppgifter till riksdagen eller regeringen eller till andra för att fullgöra uppgiftslämnande enligt lag eller förordning. Det klargörs också att Arbetsförmedlingen får tillämpa den s.k. finalitetsprincipen i 9 § första stycket d och andra stycket personuppgiftslagen (1998:204).

Slutligen föreslås att Arbetsförmedlingens möjligheter att använda sig av sökbegrepp utvidgas. Förslagen har lagrådsbehandlats. Lagrådet hade endast ett par lagtekniska synpunkter på förslagen. Förslagen föreslås träda i kraft den 31 januari 2011.

Ändringar i Arbetsförmedlingens och Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringens registerlagar – tydligare och mer ändamålsenliga regler för personuppgiftsbehandling (Ds 2010:35)

I en nyligen remitterad promemoria föreslås ytterligare ändringar i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten samt även vissa ändringar i lagen (2006:469) om behandling av personuppgifter vid Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen. Ändringarna har samma syfte som tidigare förslag till ändringar, dvs. att göra myndigheternas registerlagar modernare, mer ändamålsenliga och bättre anpassade till respektive myndighets uppdrag och verksamhet.

Beträffande lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten föreslås att den del av den arbetsmarknadspolitiska verksamheten som också utgör hälso- och sjukvård enligt hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) ska undantas från lagens tillämpningsområde. I denna del av verksamheten ska i stället patientdatalagen (2008:355) tillämpas.

Vidare föreslås att Arbetsförmedlingen i en arbetsmarknadspolitisk databas ska få behandla sådana personuppgifter om lagöverträdelse som innefattar brott, domar i brottmål, straffprocessuella tvångsmedel eller administrativa frihetsberövanden, under förutsättning att uppgifterna har lämnats i ett ärende eller är nödvändiga för handläggningen av det.

Beträffande lagen (2006:469) om behandling av personuppgifter vid Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen föreslås att det uttryckligen ska regleras att Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF) får behandla personuppgifter för att tillhandahålla uppgifter till riksdagen eller regeringen eller till annan för att fullgöra uppgiftslämnande enligt lag eller förordning. Det klargörs också att IAF får tillämpa den s.k. finalitetsprincipen i 9 § första stycket d och andra stycket personuppgiftslagen (1998:204).

Slutligen föreslås att IAF:s möjligheter att använda sig av sökbegrepp utvidgas. Kod för hälsotillstånd eller funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga ska tillsammans med kod för bl.a. arbetsmarknadspolitiskt program eller insats få användas som sökbegrepp för tillsyn, uppföljning, utvärdering och framställning av avidentifierad statistik.

Förslagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2011.

Sekretess i Arbetsförmedlingens verksamhet

De sekretessregler som gäller i Arbetsförmedlingens verksamhet finns i 28 kap. offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Enligt 11 § gäller sekretess för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men och uppgiften förekommer i ett ärende om arbetsförmedling, yrkesvägledning, arbetsvård, eller antagning till arbetsmarknadsutbildning. Detsamma gäller i ärende om stöd eller hjälp vid arbetslöshet eller om andra åtgärder i anställningsfrämjande syfte eller för att främja en enskilds anpassning till arbetslivet. Sekretessen gäller dock inte för beslut i dessa ärenden. Enligt 12 § gäller också sekretess för uppgift om en enskilds affärs- eller driftsförhållanden i ärende om arbetsförmedling och i ärende enligt lagstiftningen om anställningsfrämjande åtgärder, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde lider skada.

Med anledning av etableringsreformen har en ny sekretessbestämmelse börjat gälla den 1 december 2010 (28 kap. 12 a §). Enligt denna gäller sekretess för uppgift om en enskilds personliga förhållanden när uppgiften förekommer i ärende om etableringsplan och i ärende om ersättning enligt lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa ny-anlända invandrare, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men.

Enligt 37 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen gäller sekretess hos Migrationsverket för uppgift om en enskilds personliga förhållanden i verksamhet som avser medverkan till bosättning för flyktingar och andra skyddsbehövande som beviljats uppehållstillstånd och av personer som beviljats uppehållstillstånd på grund av anknytning till sådana personer, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs. I och med att etableringsreformen trädde i kraft har tillämpningsområdet för denna bestämmelse vidgats på så sätt att den inte längre är begränsad till verksamhet hos Migrationsverket. Sekretessen enligt denna bestämmelse gäller därmed även för Arbetsförmedlingens medverkan i ärenden om bosättning för målgruppen för etableringsinsatserna (prop. 2009/10:60 s. 123).

I 21 kap. 5 § offentlighets- och sekretesslagen finns därutöver en generell bestämmelse om sekretess för uppgifter som rör utlännning, oavsett i vilket sammanhang som uppgiften förekommer, om det kan antas att röjande av uppgiften skulle medföra fara för att någon utsätts för övergrepp eller lider annat allvarligt men som föranleds av förhållandet mellan utlännningen och en utländsk stat eller myndighet eller organisation.

Sekretess och informationsutbyte mellan myndigheter m.m.

En uppgift för vilken sekretess gäller får inte röjas för enskilda eller för andra myndigheter, om inte annat framgår av offentlighets- och

sekretesslagen eller av lag eller förordning till vilken offentlighets- och sekretesslagen hänvisar, 8 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen.

Det förekommer emellertid situationer när andra myndigheters eller enskildas intresse av att ta del av en sekretessbelagd uppgift väger tyngre än det intresse som sekretessen ska skydda. I offentlighets- och sekretesslagen finns därför bestämmelser av innebörd att sekretess under vissa förutsättningar inte hindrar att uppgifter lämnas till myndigheter eller enskilda. Sådana bestämmelser brukar benämnas sekretessbrytande bestämmelser.

Av 10 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen framgår att sekretessbelagda uppgifter får lämnas från en myndighet till en annan om det är nödvändigt för att den utlämnande myndigheten ska kunna fullgöra sin verksamhet. Bestämmelsen, som är avsedd att tillämpas restriktivt, medger inte sekretessgenombrott på den grunden att den mottagande myndigheten behöver uppgifterna i sin verksamhet. Enligt 10 kap. 28 § första stycket hindrar inte heller sekretess att uppgifter lämnas till en annan myndighet om uppgiftsskyldighet följer av lag eller förordning. Enligt 10 kap. 27 §, den s.k. generalklausulen, gäller som huvudregel att en uppgift får lämnas ut till en annan myndighet, om det är uppenbart att intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda. Undantag görs dock för vissa sekretessregler som är av begränsat intresse här. Bedömningen av om uppgiften kan lämnas ut görs av den myndighet som innehar uppgiften.

Sekretess som gäller till skydd för enskild hindrar inte att uppgift lämnas till annan enskild eller till en myndighet om den enskilde samtycker till det (10 kap. 1 § och 12 kap. offentlighets- och sekretesslagen).

Bestämmelsen i 6 kap. 5 § offentlighets- och sekretesslagen är också viktig i sammanhanget. Den innebär att en myndighet på begäran av en annan myndighet ska lämna ut uppgifter i den mån hinder inte möter på grund av sekretess eller arbetets behöriga gång. Bestämmelsen kan sägas motsvara allmänhetens rätt att få tillgång till handlingar genom offentlighetsprincipen, men utlämnandeskyldigheten är mer vidsträckt och omfattar alla typer av uppgifter som myndigheten förfogar över, även uppgifter i handlingar som inte är allmänna. Paragrafen innebär att om en myndighet begär att få del av uppgifter hos en annan myndighet och någon sekretessbrytande bestämmelse är tillämplig, så ska uppgifterna lämnas ut. Detsamma gäller givetvis om de begärda uppgifterna är offentliga.

Direktåtkomst och sekretess

En bestämmelse om direktåtkomst reglerar endast formerna för ett utlämnande. En sådan bestämmelse har inte någon självständig sekretessbrytande effekt och är således inte att betrakta som en uppgiftsskyldighet enligt 10 kap. 28 § första stycket offentlighets- och sekretesslagen (se bl.a. prop. 2004/05:164 s. 83 och 2006/07:46 s. 80). Möjligheterna för t.ex. en myndighet att vid informationsutbyte med en annan myndighet överföra uppgifter genom att medge den senare direktåtkomst till uppgifter som behandlas automatiserat begränsas därför

många gånger av de sekretessregler som gäller för verksamheten. Eftersom direktåtkomst innebär att den mottagande myndigheten inom ramen för den beviljade direktåtkomsten fritt kan avgöra vilka uppgifter den vill ta del av, blir uppgifterna att anse som utlämnade i och med att direktåtkomst medges. Det spelar ingen roll om den mottagande myndigheten faktiskt tar del av en viss uppgift eller inte. En myndighet kan därför inte tillåta en annan myndighet direktåtkomst till uppgifter annat än om bedömningen görs att den senare myndigheten vid en sekretessprövning med säkerhet skulle få del av uppgifterna (prop. 2007/08:160 s. 73). Direktåtkomst förutsätter därför att det är fråga om offentliga uppgifter, om uppgifter som omfattas av en författningsreglerad uppgiftsskyldighet eller – i undantagsfall – om uppgifter som kan lämnas ut rutinmässigt med stöd av generalklausulen.

Den 1 januari 2009 infördes en särskild bestämmelse om överföring av sekretess vid direktåtkomst (prop. 2007/08:160). Om en myndighet hos en annan myndighet har elektronisk tillgång till en upptagning för automatiserad behandling och en uppgift i denna upptagning är sekretessreglerad blir sekretessbestämmelsen, enligt 11 kap. 4 § offentlighets- och sekretesslagen, tillämplig även hos den mottagande myndigheten. Sekretessen gäller dock inte om uppgiften ingår i ett beslut hos den mottagande myndigheten. Sekretessbestämmelsen ska inte heller tillämpas när det hos den mottagande myndigheten finns en annan primär sekretessbestämmelse än 21 kap. 1, 3, 5 och 7 §§ som skyddar samma intresse (11 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen).

5 Överväganden och förslag

Regeringens förslag: Kravet på skriftligt samtycke för behandling av känsliga och ömtåliga personuppgifter i en arbetsmarknadspolitisk databas tas bort.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: En övervägande majoritet av remissinstanserna tillstyrker förslaget eller lämnar det utan erinran. *Datainspektionen*, *Landsorganisationen i Sverige (LO)*, *Riksförbundet för Social och Mental Hälsa* och *Jusek* avstyrker dock förslaget. Inte heller *Sveriges akademikers centralorganisation (Saco)* anser sig kunna tillstyrka lagändringen. Datainspektionen anser att det behövs en analys av hur skyddet för den personliga integriteten ska upprätthållas när kravet på samtycke tas bort. Inspektionen utesluter dock inte att samtyckeskravet kan tas bort om en sådan analys görs. LO är mycket kritiskt till att en lagändring i en fråga av denna betydelse inte utreds mer omfattande. Saco, Jusek och Riksförbundet för Social och Mental Hälsa har visserligen förståelse för att ett borttagande av samtyckeskravet kommer att förenkla och effektivisera arbetet hos de aktuella myndigheterna och att det i förlängningen kan komma att gynna de arbetssökande. Jusek och Riksförbundet för Social och Mental Hälsa anser dock att ett borttagande av samtyckeskravet är ett synnerligen stort ingrepp i den enskildes

integritet. För att ett borttagande av samtyckeskravet ska kunna godtas, är det därför nödvändigt att säkerställa att de aktuella uppgifterna inte används i otillbörliga syften eller att informationen sprids till obehöriga. Även Saco anser att den föreslagna ändringen innebär ett stort ingrepp i den enskildes integritet och att det finns brister i Arbetsmarknadsdepartementets förarbete som Saco inte kan kompensera för genom egna analyser i frågan.

Diskrimineringsombudsmannen (DO) har svårt att förutse följderna av förslaget och vill därför varken tillstyrka eller avstyrka förslaget. *Företagarna* och *Sveriges Kommuner och Landsting* avstår från att yttra sig.

Skälen för regeringens förslag

Allmänt om behandling av känsliga personuppgifter m.m.

Enligt personuppgiftslagen är det som huvudregel förbjudet att behandla s.k. känsliga personuppgifter, dvs. uppgifter som avslöjar ras eller etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse, medlemskap i fackförening eller som rör hälsa eller sexualliv (13 §). I lagen finns dock vissa undantag från detta förbud, till exempel om den enskilde samtyckt till behandlingen eller om behandlingen är nödvändig i vissa särskilt angivna fall (14–19 §§). Som framgått ovan följer regleringen av behandlingen av känsliga personuppgifter i personuppgiftslagen i princip motsvarande reglering i Dataskyddsdirektivet. Personuppgiftslagen innehåller således samma undantag från förbudet att behandla känsliga personuppgifter som direktivet gör. Direktivet medger emellertid att medlemsstaterna i sin nationella lagstiftning beslutar om andra undantag från förbudet mot behandling av känsliga uppgifter än de som finns särskilt angivna, under förutsättning att undantaget kan motiveras utifrån hänsyn till ett viktigt allmänt intresse och under förutsättning att lämpliga skyddsåtgärder vidtas.

Enligt lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadsmarknadspolitiska verksamheten får Arbetsförmedlingen behandla känsliga personuppgifter samt personuppgifter om lagöverträdelse m.m. om uppgifterna har lämnats i ett ärende eller är nödvändiga för handläggningen av det (8 §). I en arbetsmarknadspolitisk databas får dock inga andra känsliga personuppgifter behandlas än sådana som avslöjar etniskt ursprung eller rör hälsa. För dessa uppgifter samt för andra integritetskänsliga personuppgifter som rör sociala förhållanden eller utgör omdömen, slutsatser eller värderande upplysningar om en enskild (s.k. ömtåliga personuppgifter) gäller vidare, utöver kraven på att uppgifterna ska ha lämnats i ett ärende eller vara nödvändiga för handläggningen av det, att den enskilde skriftligen har samtyckt till att uppgifterna behandlas i en arbetsmarknadspolitisk databas (9 §).

Inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten finns det förhållandevis ofta behov av att i handläggningen behandla olika typer av känsliga eller ömtåliga personuppgifter. För att den enskilde ska ges rätt stöd och service och anvisas till rätt arbete eller till en lämplig arbetsmarknadspolitisk insats, behöver en arbetsförmedlare många gånger ha en relativt omfattande kännedom om den enskildes samlade livssituation. Handläggaren måste exempelvis kunna behandla uppgifter om arbetshinder av olika slag, vilka typiskt sett inbegriper uppgifter om hälsa och sociala förhållanden. Det faktum att den enskilde har varit långtidssjukskriven eller har en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga kan dessutom kvalificera honom eller henne till ett visst arbetsmarknadspolitiskt program eller en viss insats. Det kan vidare antas att behovet av att behandla känsliga och ömtåliga personuppgifter kommer att öka ytterligare med anledning av de nyligen beslutade reformerna för nyanlända invandrare och för de personer som har förbrukat sina dagar med sjukpenning eller månader med tidsbegränsad sjukersättning.

Det är också viktigt att de arbetsmarknadspolitiska insatserna kan följas upp och utvärderas på ett bra sätt. Uppföljning och utvärdering underlättas naturligtvis om de uppgifter myndigheten behöver för detta ändamål kan behandlas i en arbetsmarknadspolitisk databas, även om uppgifterna i vissa fall kan avslöja känsliga eller ömtåliga personuppgifter. Arbetsförmedlingen har bl.a. behov av att kunna följa upp insatser för personer som varit långtidssjukskrivna eller som har en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. De kan också behöva följa upp och utvärdera beslut om utskrivning ur program p.g.a. sjukdom.

Problem med nuvarande krav på samtycke

Kravet på skriftligt samtycke härstammar från den gamla lagen (1994:459) om arbetsförmedlingsregister. I den promemoria som föregick införandet av lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten föreslogs att kravet på skriftligt samtycke skulle tas bort och ersättas med ett krav på uttryckligt samtycke (se Ds 2001:67 s. 45 f.). Regeringen valde dock av integritetshänsyn att behålla skriftlighetskravet även i den nya lagen (prop. 2001/02:144 s. 33). Som skäl angavs bl.a. att man ville undvika tveksamheter om huruvida den enskilde hade samtyckt till behandlingen eller inte.

Den fråga som framförallt diskuterades i förarbetena gällde således frågan om samtyckeskravet skulle vara förenat med ett krav på skriftlighet eller inte. Redan då ansåg emellertid vissa remissinstanser att samtyckeskravet i stället skulle tas bort. *Statskontoret* ansåg att det räckte med att behandlingen hade uttryckligt författningsstöd. Om de känsliga eller ömtåliga personuppgifterna var nödvändiga för ett ärendes handläggning borde behandlingen också vara tillåten. *Riksarkivet* påpekade att ett samtyckeskrav medför att hanteringen av känsliga eller ömtåliga personuppgifter blir beroende av den enskildes inställning och ifrågasatte

det lämpliga i att det blir den enskilde som avgör med vilken teknik uppgifterna behandlas. Riksarkivet anförde att handlingar i stället borde hanteras på ett enhetligt och rationellt sätt. Kravet på samtycke ansåg man leda till merarbete, merkostnader, lokala variationer och ett svåröverskådligt system som försvårar insyn och kontroll. *Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering* påtalade för sin del att ett krav på samtycke vid inhämtande av personuppgifter generellt sett leder till sämre datakvalitet för forskningsändamål.

Kravet på skriftligt samtycke har alltmör kommit att innebära ett hinder för Arbetsförmedlingens möjligheter och ambitioner att utnyttja ny teknik för att åstadkomma effektivare och mer ändamålsenliga rutiner för verksamheten. Nuvarande krav på skriftligt samtycke gör det bl.a. svårt för Arbetsförmedlingen att i sina datasystem ta emot elektroniskt överförd information från andra myndigheter. Som exempel kan nämnas att Arbetsförmedlingen inte i sina datasystem kan ta emot och registrera uppgifter om en nyanländ invandrare som överförs via en automatisk överföring från Migrationsverket förrän den nyanlände har lämnat ett skriftligt samtycke till behandlingen hos Arbetsförmedlingen. I det material som ska skickas över från Migrationsverket till Arbetsförmedlingen kan nämligen känsliga eller i vart fall ömtåliga uppgifter om den nyanlände ingå, t.ex. uppgifter om hälsa eller sociala förhållanden. Tanken har varit att Arbetsförmedlingen ska kunna få del av vissa uppgifter i förväg genom en elektronisk överföring så att handläggaren hos förmedlingen kan förbereda sig inför etableringssamtalet och påbörja upprättandet av etableringsplanen. Detta är även viktigt för att handläggningen av ärendena om bosättning ska kunna påbörjas.

Ett annat exempel på när kravet på skriftligt samtycke ställer till problem gäller Försäkringskassans skyldighet att till Arbetsförmedlingen lämna uppgift om datum för anmälan av sjukdomsfall (24 c § aktivitetsstödsförordningen [1996:1100]). Arbetsförmedlingen behöver den uppgiften för att kunna fullgöra skyldigheten att skriva ut en deltagare från ett arbetsmarknadspolitiskt program när denne har varit frånvarande från programmet mer än 30 kalenderdagar i följd på grund av sjukdom (se bl.a. 10 § förordningen [2000:634] om arbetsmarknadspolitiska program). En uppgift om datum för sjukdomsfall torde vara en känslig uppgift som rör hälsa. Om en enskild person inte har lämnat sitt skriftliga samtycke till behandling av känsliga personuppgifter, kan således en sådan uppgift inte överföras elektroniskt till Arbetsförmedlingens datasystem utan måste överföras på annat sätt. Arbetsförmedlingen kan för närvarande inte heller i sina datasystem särskilja vilka uppgifter som avser personer som har lämnat samtycke och vilka som avser personer som inte har lämnat samtycke. Arbetsförmedlingen tar därför i dag inte emot dessa uppgifter elektroniskt från Försäkringskassan. Om samtycke inte lämnas kan uppgiften om datum för anmälan om sjukdomsfall inte heller registreras i datasystemet vilket gör det svårare för Arbetsförmedlingen att kontrollera när de 30 dagarna har passerat.

Kravet på skriftligt samtycke för behandling av vissa personuppgifter gör det vidare svårt för Arbetsförmedlingen att handlägga och fatta beslut i vissa ärenden i ärendehanteringssystemen. Sådana ärenden måste därför handläggas manuellt enligt särskilda rutiner. Som exempel kan nämnas beslut om anvisning till vissa arbetsmarknadspolitiska program eller

insatser, där själva grunden för beslutet avslöjar en känslig personuppgift om exempelvis hälsa, t.ex. beslut om anvisning till arbetslivsintroduktionen eller till någon form av arbetslivsrehabiliterande insats. Detsamma gäller för beslut i ärenden om nystartsjobb där grunden för beslutet är att den som ska anställas har fått sjukpenning, rehabiliteringspenning eller sjuk- eller aktivitetsersättning. Andra exempel är s.k. avaktualisering eller beslut om återkallelse på någon grund som avslöjar känsliga eller ömtåliga personuppgifter.

Även i andra ärenden kan det förekomma känsliga eller ömtåliga personuppgifter som har betydelse för handläggningen och som skulle behöva behandlas i ärendehanteringssystemen. Detta gäller bl.a. ärenden enligt lagen (2010:197) om etableringsinsatser för nyanlända invandrare med tillhörande förordningar. Handläggningen av dessa ärenden underlättas naturligtvis om underlaget från Migrationsverket och etableringsplanen kan registreras i ärendehanteringssystemet och om handläggning och beslutsfattande kan skötas i detta system. Detta gäller bl.a. ärenden om etableringsersättning och ärenden om mottagande för bosättning av vissa nyanlända invandrare. För det fall inget samtycke lämnas måste dock dessa ärenden handläggas manuellt. Om inget samtycke lämnas kommer Arbetsförmedlingen inte heller att i ärendehanteringssystemet kunna handlägga och fatta beslut i ärenden om sådana aktiviteter inom ramen för etableringsplanen som avslöjar en uppgift om hälsa. Arbetsförmedlingen kommer inte heller att i systemet kunna handlägga och besluta i ärenden om ersättning i samband med sjukfrånvaro. Förmedlingen kommer därmed inte heller att via datasystemet kunna skicka över nödvändig information i sådana ärenden till Försäkringskassan, som är den myndighet som betalar ut etableringsersättningen. Kravet på skriftligt samtycke kan således leda till att handläggningen av dessa ärenden fördröjs.

Nuvarande krav på skriftligt samtycke är vidare administrativt betungande för Arbetsförmedlingen. Ofta måste den enskilde kallas in till ett särskilt möte på Arbetsförmedlingen för att skriva under en samtyckesblankett innan en känslig uppgift kan registreras. I många fall kan även den enskilde ha ett intresse av att vägra sitt samtycke. Detta gäller särskilt i de fall där Arbetsförmedlingen har för avsikt att fatta ett beslut om någon form av sanktionsåtgärd gentemot den enskilde, t.ex. ett beslut om en återkallelse av en anvisning till ett arbetsmarknadspolitiskt program eller om en underrättelse till arbetslöshetskassan. Arbetsförmedlingen ser för närvarande över sina rutiner för inhämtande av samtycke i syfte att förenkla och effektivisera hanteringen. Samråd i denna fråga har skett med Datainspektionen. Även med nya rutiner kommer dock administrationen kring denna hantering att vara betydande.

Som framgått ovan har Arbetsförmedlingen också planer på att övergå till ett helt digitalt ärendehanteringssystem med inskannade handlingar och digitala akter. Ett sådant system är dock svårt att rent praktiskt kombinera med ett krav på skriftligt samtycke för digital behandling av känsliga och ömtåliga personuppgifter.

Kravet på skriftligt samtycke för behandling av känsliga och ömtåliga personuppgifter leder slutligen till att det databaserade underlag som används för uppföljning, utvärdering och framställning av avidentifierad

Skäl som talar för att kravet på samtycke bör tas bort

Av det ovan anförda framgår att det finns starka sakliga skäl som talar för att samtyckeskravet bör tas bort. Det är också en bedömning som delas av flera remissinstanser. *Förvaltningsrätten i Stockholm* anser att det i promemorian har anförts bärande skäl för att ta bort kravet på skriftligt samtycke för behandling av känsliga och ömtåliga personuppgifter. Även *Kammarrätten i Jönköping* bedömer att det i detta fall finns saklig grund för att göra avsteg från det grundläggande förbudet mot behandling av känsliga personuppgifter. *Arbetsförmedlingen* välkomnar förslaget då samtyckeskravet försvårar för myndigheten att på ett rättssäkert och effektivt sätt fullgöra sitt utökade uppdrag. *Migrationsverket* och *Försäkringskassan* anför att den föreslagna ändringen förefaller nödvändig för att göra lagen bättre anpassad till Arbetsförmedlingens nuvarande uppdrag och verksamhet, särskilt i de delar som uppdraget och verksamheten kommer att förändras till följd av den s.k. etableringsreformen. Försäkringskassan understryker samtidigt behovet av att förslaget genomförs snarast med ett par exempel på när samtyckeskravet i Arbetsförmedlingens registerlag medför problem även för Försäkringskassans egen verksamhet. *Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering* anser att den föreslagna ändringen kan motiveras både utifrån ett behov av att effektivisera handläggningen och utifrån ett intresse av att förbättra förutsättningarna för att följa upp och utvärdera verksamheten. *Riksarkivet* vidhåller den uppfattning myndigheten hade redan då Arbetsförmedlingens registerlag infördes, dvs. att handlingar bör hanteras på ett enhetligt och rationellt sätt samt att kravet på samtycke leder till merarbete, merkostnader, lokala variationer och ett svåröverskådligt system som försvårar insyn och kontroll. Myndigheten tillägger också att den föreslagna ändringen även skulle möjliggöra ett införande av e-förvaltning.

Flera remissinstanser, även några av dem som av andra skäl avstyrker förslaget, delar uppfattningen i promemorian att ett borttagande av samtyckeskravet skulle förenkla och effektivisera arbetet hos Arbetsförmedlingen, vilket i förlängningen även skulle komma den enskilde arbetssökanden till del i form av snabbare insatser och ett kvalitativt bättre stöd. Två av dessa remissinstanser är *Svenskt Näringsliv* och *Almega*. *Nationell Samverkan för Psykisk Hälsa* bedömer ändringen som nödvändig för att skapa en effektivare arbetsförmedling för organisationens medlemsgrupper. *Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering* vidhåller den uppfattning myndigheten hade vid lagens tillkomst att ett krav på samtycke generellt sett leder till en sämre datakvalitet. Institutet tillägger denna gång att även uppföljningar och utvärderingar i slutändan syftar till att kunna utveckla och effektivisera, både för att skapa kostnadseffektivitet och för att kunna erbjuda målgrupperna, i detta fall framförallt nyanlända flyktingar och utförsäkrade från sjukförsäkringen, bra och fungerande insatser.

Regeringen har i tidigare lagstiftningsärenden tagit ställning för ett utökat elektroniskt utbyte eftersom det anses förebygga och minska de felaktiga utbetalningarna från välfärdssystemen. Elektroniskt utbyte anses också leda till en effektivare förvaltning och en förbättrad service till enskilda (prop. 2007/08:160 s. 39). Liknande resonemang återfinns i förarbetena till den nya lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare. Där anges att informationsöverföringen mellan de samverkade myndigheterna så långt möjligt bör ske automatiserat. Därigenom anses ärendehantering kunna effektiviseras, kontrollen av utbetalningar av statliga medel tryggas och felaktiga utbetalningar förebyggas. Dessutom kan ett effektivt informationsutbyte bidra till att handläggningstiderna i etableringsärendena kortas och att antalet återkravsärenden reduceras (prop. 2009/10:60 s. 119 f.). Som framgått ovan är ett utökat elektroniskt utbyte av uppgifter svårt att förena med ett krav på skriftligt samtycke för behandling av vissa typer av uppgifter.

Mot bakgrund av det ovan anförda anser regeringen att ett borttagande av kravet på samtycke kan motiveras utifrån viktiga allmänna intressen. Frågan är då om lagstiftningen i övrigt erbjuder ett sådant skydd för den enskildes integritet att man kan anse att tillräckliga skyddsåtgärder har vidtagits.

Skyddet för den personliga integriteten om samtyckeskravet tas bort

Justitiekanslern gör bedömningen att förslaget innebär en rimlig avvägning mellan kravet på effektivitet hos Arbetsförmedlingen och enskildas behov av skydd för den personliga integriteten. Enligt *Datainspektionen* har dock samtyckeskravet fram till i dag varit en garant för den personliga integriteten. Om kravet på samtycke ska tas bort måste man fråga sig om övriga bestämmelser i registerförfattningen räcker till för att upprätthålla ett gott skydd för den personliga integriteten. En lämplig utgångspunkt för en sådan analys kan enligt inspektionen vara att jämföra hur skyddet utformats i andra registerförfattningar där digital behandling av känsliga personuppgifter inte bygger på samtycke från den registrerade. Även *Jusek* och *Riksförbundet för Social och Mental Hälsa* anser att utredningen i promemorian är bristfällig när det gäller konsekvensanalysen utifrån den enskildes intresse av att känsliga och ömtåliga personuppgifter skyddas. *Riksförbundet för Social och Mental Hälsa* anser för egen del att fördelarna i effektivitetshänseende måste vägas mot de nackdelar det kan innebära för den enskilde att alltid följas av informationsfiler med sjukdomshistoria, funktionsnedsättningar och tidigare tillkortakommanden när han eller hon försöker återhämta sig till ett självständigt liv ute i samhället. Omgivningens fördomar, rädsla och negativa attityder utgör ett stort hinder exempelvis när man söker arbete. Personer med psykisk funktionsnedsättning har i betydligt lägre utsträckning arbete än andra handikappgrupper. Erfarenheter av att känsliga uppgifter sprids och används mellan olika myndigheter och vårdgivare, i media och till allmänheten gör att förbundet slår vakt om kravet på samtycke. *Nationell Samverkan för Psykisk Hälsa*, som visserligen tillstyrker lagändringen, anser att förslaget måste kompletteras med ett bättre skydd för den enskildes integritet.

Kravet på skriftligt samtycke särskiljer Arbetsförmedlingens registerlag från de registerlagar som gäller för andra jämförbara myndigheter. Normalt kopplas behandlingen av känsliga personuppgifter i stället till vissa specifika ändamål som anses berättigade och som är snävare angivna än de ändamål som gäller för myndigheternas behandling av personuppgifter i övrigt. Lagarna innehåller normalt också, liksom Arbetsförmedlingens registerlag, ett krav på att uppgifterna ska ha lämnats i ett ärende eller vara nödvändiga för handläggningen av det. Som exempel kan nämnas lagen (2006:469) om behandling av personuppgifter vid Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen och lagen (2003:763) om behandling av personuppgifter inom socialförsäkringens administration, som är den lag som styr behandlingen av personuppgifter inom Försäkringskassans och Pensionsmyndighetens verksamhet (denna lag kommer att upphävas i och med att socialförsäkringsbalken träder i kraft den 1 januari 2011. Lagens bestämmelser kommer då i stället att vara införlivade i 114 kap. socialförsäkringsbalken).

Som framgått ovan efterlyser *Datainspektionen* en jämförelse mellan Arbetsförmedlingens registerlag och andra registerlagar som inte har ett krav på samtycke för behandling av känsliga personuppgifter. Eftersom Arbetsförmedlingen nu får ett ökat ansvar beträffande målgrupper som tidigare varit aktuella hos Försäkringskassan och Migrationsverket, ligger det närmast till hands att göra jämförelsen i förhållande till dessa båda myndigheters personuppgiftsregleringar.

Lagen (2003:763) om behandling av personuppgifter inom socialförsäkringens administration med tillhörande förordning, förordningen (2001:720) om behandling av personuppgifter i verksamhet enligt utlännings- och medborgarskapslagstiftningen och Arbetsförmedlingens registerlag med tillhörande förordning är uppbyggda på liknande sätt och innehåller liknande uppsättningar regler till skydd för den personliga integriteten. De innehåller för det första en reglering av de ändamål för vilka behandling av personuppgifter är tillåten. Den förordning som styr bl.a. Migrationsverkets personuppgiftsbehandling innehåller även en uppräknig av de uppgifter som får behandlas för de olika ändamålen. Motsvarande uppräknig finns för Försäkringskassans och Arbetsförmedlingens del i förordningen (2003:766) om behandling av personuppgifter inom socialförsäkringens administration respektive i förordning (2002:623) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknads-politiska verksamheten. Specifika uppräknig av de personuppgifter som får behandlas för ett visst ändamål anses utgöra ett grundläggande skydd för den personliga integriteten. Vid en jämförelse mellan vilka uppgifter som får behandlas hos de olika myndigheterna kan konstateras att regleringen i Arbetsförmedlingens registerförordning är minst lika detaljerad som i de andra myndigheternas regleringar och att de uppgifter som får behandlas sammantaget är av mindre känslig natur än de uppgifter som får behandlas inom ramen för både Försäkringskassans och Migrationsverkets verksamhet.

Det kan vidare konstateras att både Migrationsverket och Försäkringskassan har möjlighet att under vissa förutsättningar behandla samtliga känsliga personuppgifter enligt 13 § personuppgiftslagen, medan behandlingen för Arbetsförmedlingens del är begränsad till uppgifter som avslöjar etniskt ursprung eller som rör hälsa. För Migrationsverkets

del gäller dock att behandlingen ska vara oundgängligen nödvändig för vissa angivna ändamål. För Försäkringskassans och Arbetsförmedlingen del räcker det att behandlingen är nödvändig för vissa ändamål och att uppgifterna har lämnats i ett ärende eller är nödvändiga för handläggningen av det. Å andra sidan har de speciella restriktioner som gäller för behandlingen av känsliga personuppgifter för Arbetsförmedlingen utsträckt till att även omfatta uppgifter om sociala förhållanden samt omdömen, slutsatser eller andra värderande upplysningar om en enskild. Arbetsförmedlingens registerlag innehåller därtill, till skillnad från de andra två regleringarna, ett absolut förbud mot att i en arbetsmarknadspolitisk databas behandla sådana uppgifter som avses i 21 § personuppgiftslagen (lagöverträdelse m.m.) samt uppgifter om att den enskilde har vårdats med stöd av socialtjänstlagen (2001:453) eller varit föremål för åtgärd enligt utlänningslagen (2005:716).

Alla tre myndigheternas registerregleringar innehåller därutöver begränsningar av vilka sökbegrepp som får användas. Migrationsverkets reglering innehåller ett absolut förbud mot att använda känsliga personuppgifter som sökbegrepp. Försäkringskassans sökförbud omfattar även uppgifter om lagöverträdelse m.m. I lagen görs dock undantag från sökförbudet beträffande uppgifter som rör hälsa om regeringen har meddelat föreskrifter om det. Regeringen har meddelat sådana föreskrifter i förordningen om behandling av personuppgifter inom socialförsäkrings administration. Även i Arbetsförmedlingens registerlag är huvudregeln att känsliga personuppgifter inte får användas som sökbegrepp. Förbudet gäller även s.k. ömtåliga personuppgifter, sådana uppgifter om lagöverträdelse m.m. som avses i 21 § personuppgiftslagen samt uppgifter om att en enskild har vårdats med stöd av socialtjänstlagen eller varit föremål för åtgärd enligt utlänningslagen. Ytterligare begränsningar av sökbegreppen görs också i den till lagen tillhörande förordningen. Från förbudet att använda vissa uppgifter som sökbegrepp medges dock vissa undantag. Kod för funktionshinder får användas som sökbegrepp för att underlätta förmedling av arbete åt personer med funktionshinder som medför nedsatt arbetsförmåga samt för att framställa avidentifierad statistik. I budgetpropositionen för 2011 föreslås dessutom att möjligheterna att använda sökbegrepp ska vidgas för vissa specifika ändamål (prop. 2010/11:1, utgiftsområde 14, s. 82 f.).

Samtliga regleringar innehåller vidare föreskrifter om direktåtkomst och Arbetsförmedlingens och Försäkringskassans regleringar innehåller även föreskrifter om förutsättningarna för utlämnande av personuppgifter på medium för automatiserad behandling.

Arbetsförmedlingens och Försäkringskassans regleringar innehåller därutöver bestämmelser om den interna behörighetstilldelningen i systemen. Enligt den lag som styr Försäkringskassans personuppgiftsbehandling ska behörighet för åtkomst till socialförsäkringsdatabasen tilldelas genom en särskild handling i enlighet med vad som föreskrivs av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Det föreskrivs vidare att behörighet för åtkomst till uppgifter ska begränsas till vad som behövs för att den enskilde tjänstemannen ska kunna fullgöra sina arbetsuppgifter. Enligt Arbetsförmedlingens registerlag ska åtkomsten till personuppgifter som behandlas i en arbetsmarknadspolitisk databas vara förbehållen de personalkategorier som på grund av sina

arbetsuppgifter behöver tillgång till uppgifterna. I förordningen (2002:623) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten bemyndigas Arbetsförmedlingen att meddela föreskrifter om vilka personalkategorier som på grund av sina arbetsuppgifter får ha tillgång till personuppgifter. Motsvarande bestämmelser saknas i Migrationsverkets egen personuppgiftsreglering. För samtliga tre myndigheter gäller dock personuppgiftslagens bestämmelser om säkerhetsåtgärder vid behandling av personuppgifter.

Även gallringsreglerna har till syfte att skydda den personliga integriteten. Enligt den lag som styr Försäkringskassans behandling av personuppgifter ska personuppgifter som behandlas automatiserat gallras när de inte längre är nödvändiga för vissa angivna ändamål, t.ex. för att handlägga ärenden, göra uppföljningar och utvärderingar samt för att framställa statistik. Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får dock meddela föreskrifter om att personuppgifter får bevaras för historiska, statistiska och vetenskapliga ändamål. Denna föreskriftsrätt är i förordning delegerad till Riksarkivet. Uppgifter hos Migrationsverket ska gallras när den registrerade blir svensk medborgare, dock senast tio år efter det att uppgiften registrerades. Uppgifter om en arbetssökande i en arbetsmarknadspolitisk databas ska gallras två år efter utgången av det år då behandlingen av uppgifterna har avslutats i ett ärende. Uppgifter som avskiljts för statistikändamål får dock bevaras i längst tio år. Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får vidare meddela undantag från dessa regler om det behövs för forskningsändamål. Riksarkivet har i förordning bemyndigats att meddela föreskrifter om sådana undantag.

Jämförelsen mellan regelverken visar enligt regeringens mening att Arbetsförmedlingens personuppgiftsreglering, även utan ett krav på skriftligt samtycke för behandling av känsliga och ömtåliga personuppgifter, erbjuder ett skydd för den personliga integriteten som får anses vara likvärdigt med det skydd som Försäkringskassans och Migrationsverkets regleringar ger. Såsom *Justitiekanslern* påpekar i sitt remissvar är det dock även viktigt att det sker en regelbunden utvärdering och uppföljning av hur regelverket tillämpas i praktiken.

De frågor som återstår att pröva är om Arbetsförmedlingens interna rutiner och system erbjuder ett fullgott skydd för den personliga integriteten och om gällande sekretessreglering erbjuder ett tillräckligt gott sekretesskydd för de uppgifter som behandlas i Arbetsförmedlingens databaser.

Datasäkerhet och behörighetstilldelning i systemen

Flera remissinstanser, även de som tillstyrker förslaget, framhåller vikten av en fullgod datasäkerhet och fullgoda rutiner för behörighetstilldelning i systemen. DO delar uppfattningen i promemorian att nya rättsliga möjligheter att behandla känsliga personuppgifter inte får tas i anspråk förrän myndigheten har rutiner och tekniska lösningar på plats. DO anför vidare att det är viktigt att myndighetens ärendehanteringssystem ändras på sådant sätt att känsliga personuppgifter inte cirkulerar fritt mellan olika ärenden och handläggare på myndigheten. Några remissinstanser,

däribland *Jusek, Riksförbundet för Social och Mental Hälsa* och *Saco*, anser att frågor som rör arbetsrutiner, datasäkerhet, behörighetstilldelning och tillgång till information är dåligt belysta i promemorian och kräver ett klargörande av vilka säkerhets- och kvalitetskrav som ska ställas på Arbetsförmedlingens hantering av känsliga personuppgifter. *Datainspektionen* påpekar att Arbetsförmedlingen för närvarande tillämpar en mycket vid elektronisk åtkomst till personuppgifter i sitt ärendehanteringssystem AIS.

Vid behandling av känsliga personuppgifter ställs särskilt höga krav på den tekniska och organisatoriska säkerheten. Arbetsförmedlingen är skyldig att utforma sina rutiner och system så att den samlade tillgången till och spridningen av känsliga personuppgifter blir så liten som möjligt. Därigenom kan onödiga intrång i den personliga integriteten undvikas. Arbetsförmedlingens skyldigheter i detta avseende följer redan av bestämmelserna i 11 § i Arbetsförmedlingens registerlag och av personuppgiftslagens reglering om säkerheten vid behandling av personuppgifter. Någon lagändring bedöms således inte nödvändig i denna del.

Regeringen delar dock uppfattningen i promemorian att ett borttagande av samtyckeskravet ställer högre krav på att Arbetsförmedlingen aktivt arbetar med sina interna säkerhetsrutiner och ser över principerna för behörighetstilldelningen i systemen. Det kommer att bli än viktigare än tidigare att Arbetsförmedlingen ser till att endast de handläggare som verkligen har behov av uppgifterna har tillgång till dem och att dessa handläggare inte har tillgång till fler uppgifter än vad som är nödvändigt. Regeringen delar också *Datainspektionens* uppfattning att Arbetsförmedlingen hittills har arbetat med för vida behörigheter i sina datasystem. Arbetsförmedlingen har dock inlett ett arbete med att se över behörighetstilldelningen och nuvarande arbetsmetoder och rutiner ur ett integritets- och datasäkerhetsperspektiv. Arbetsförmedlingen ska också involvera *Datainspektionen* i detta arbete. Målet är att Arbetsförmedlingens tekniska system, arbetsrutiner och rutiner för behörighetsdelning ska uppfylla inspektionens krav på ett fullgott behörighetssystem.

Det är av yttersta vikt att Arbetsförmedlingen har sina nya system och arbetsrutiner på plats så snart som möjligt. Dessa nya system och rutiner är också en förutsättning för att Arbetsförmedlingen på sikt ska få övergå till ett digitalt ärendehanteringssystem. Nya rättsliga möjligheter att behandla känsliga personuppgifter får inte tas i anspråk förrän myndigheten har rutiner och tekniska lösningar på plats för att kunna garantera en fullgod datasäkerhet och ett fullgott integritetsskydd. Känsliga personuppgifter bör endast få behandlas i sådana datasystem där tillgången till uppgifterna rent tekniskt kan begränsas till de personer som verkligen behöver tillgång till uppgifterna. För behandling av känsliga personuppgifter i andra system bör det även fortsättningsvis krävas att ett samtycke inhämtas från den enskilde. Regeringen avser att i förordning meddela föreskrifter om detta samt om vilka ytterligare krav som ska ställas på Arbetsförmedlingens behörighetssystem.

Nationell Samverkan för Psykisk Hälsa anser att uppgifter om hälsa måste behandlas ytterst varsamt. De ska endast kunna användas då det är nödvändigt för att kunna hjälpa den enskilde till lämpliga arbetsmarknadsåtgärder. Sådana uppgifter ska inte vara allmänt tillgängliga på myndigheten, utan enbart kunna användas av den som handlägger ett

visst ärende. Reglerna bör enligt Nationell Samverkan för Psykisk Hälsa utformas så att de ger samma skydd som inom sjukvården, där ingen som inte är direkt inblandad i vården har rätt att söka uppgifter om den enskilde. Regeringen delar Nationell Samverkan för Psykisk Hälsas uppfattning att uppgifter om hälsa endast bör behandlas om det är nödvändigt för handläggningen och att sådana uppgifter endast bör vara tillgängliga för en begränsad krets. Något förslag om att utforma reglerna på samma sätt som inom sjukvården har dock inte behandlats i promemorian. Frågan kan således inte behandlas inom ramen för detta lagstiftningsärende. I den nyligen remitterade promemorian *Ändringar i Arbetsförmedlingens och Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringens registerlagar – tydligare och mer ändamålsenliga regler för personuppgiftsbehandling* (Ds 2010:35) föreslås emellertid att Arbetsförmedlingens egen registerlag inte ska tillämpas i den del av den arbetsmarknadspolitiska verksamheten som utgör hälso- och sjukvård enligt hälso- och sjukvårdslagen (1982:763). I denna del av verksamheten ska i stället patientdatalagen (2008:355) tillämpas. Förslaget innebär således att samma regler för behandling av personuppgifter ska tillämpas inom denna del av Arbetsförmedlingens verksamhet som inom övriga sjukvården.

Sekretess m.m.

Några av remissinstanserna, däribland *Riksförbundet för Social och Mental Hälsa*, *LO* och *Nationell Samverkan för Psykisk Hälsa*, uttrycker oro för att förslaget ska innebära ökade risker för att känslig information om enskilda sprids till obehöriga. Det är dock sekretessregleringen som, tillsammans med ändamålsregleringen i Arbetsförmedlingens registerlag, styr i vilken utsträckning personuppgifter får överföras till andra. Denna reglering påverkas inte av nu aktuellt förslag. Det kommer alltså krävas att behandling av personuppgifter som syftar till att tillhandahålla uppgifter till andra myndigheter m.fl. har stöd i regleringen av de s.k. sekundära ändamålen i 5 § lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Sekretessskyddet för uppgifterna kvarstår också oförändrat (se avsnitt 4.5). De sekretessregler som gäller för Arbetsförmedlingens verksamhet erbjuder ett starkt skydd för de uppgifter som behandlas i en arbetsmarknadspolitisk databas. Huvudregeln är att uppgifter om enskilda som behandlas hos Arbetsförmedlingen omfattas av sekretess. Uppgifter om en enskilds personliga förhållanden eller om en enskilds affärs- eller driftsförhållanden får endast lämnas ut om det står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde lider skada (se 28 kap. 11 och 12 §§ offentlighets- och sekretesslagen [2009:400]). Som jämförelse kan nämnas att presumtionen är den omvända i många ärenden hos t.ex. Försäkringskassan. Huvudregeln är där att uppgifterna är offentliga. Sekretess gäller dock om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs (se t.ex. 28 kap. 1 §). Flera av de sekretessregler som gäller för Migrationsverkets verksamhet har samma konstruktion som de regler som gäller hos Försäkringskassan, dvs. det föreligger en presumtion för offentlighet. Detta gäller bl.a. i ärenden om ersättning för

flyktningmottagande och i verksamhet som avser medverkan till bosättning (se 37 kap. 3 §). Det finns dock inom ramen för Migrationsverkets verksamhet även exempel på sekretessregler som har samma konstruktion som de sekretessregler som gäller hos Arbetsförmedlingen (se t.ex. 37 kap. 1 §). Sekretesskyddet hos Arbetsförmedlingen får således anses minst lika starkt, om inte starkare än sekretesskyddet hos Försäkringskassan och Migrationsverket.

Principen att endast de personalkategorier och handläggare som har behov av uppgifterna ska ha tillgång till dem (se 11 § Arbetsförmedlingens registerlag) syftar vidare till att förhindra spridning av uppgifter inom myndigheten till personer som inte har något berättigat intresse av att ta del av uppgifterna. Rutiner för behörighetstilldelningen och tekniska begränsningar av tillgången till uppgifterna tjänar samma syfte (se ovan).

Förslaget kan dock antas medföra en viss ökning av mängden känsliga och ömtåliga personuppgifter som behandlas i de arbetsmarknads-politiska databaserna. En ökad mängd personuppgifter innebär naturligtvis en ökad risk för otillbörliga intrång i den personliga integriteten. Det är därför angeläget att Arbetsförmedlingen följer upp att regelverket följs och aktivt arbetar med att ytterligare skärpa sina interna rutiner i syfte att uppnå en fullgod datasäkerhet och ett fullgott integritetsskydd (se ovan).

Formuleringen "lämnats i ett ärende eller är nödvändiga för handläggningen av det"

Saco anser att Arbetsmarknadsdepartementet i promemorian även skulle ha berört formuleringen "Känsliga personuppgifter... får behandlas i en databas endast om de har lämnats i ett ärende *eller* är nödvändiga för handläggningen av det". Saco anser att formuleringen riskerar att öppna för lagring av känslig och ömtålig information som inte är nödvändig för myndighetens arbete.

Den aktuella bestämmelsen ser likadan ut i dag som den gjorde när lagen infördes. Samma formulering används också i flera andra registerlagar. Bestämmelsen motiveras i förarbetena utifrån integritetshänsyn. Där anförs att det endast bör vara möjligt att behandla känsliga och ömtåliga personuppgifter eller sådana uppgifter om lagöverträdelse m.m. som avses i 21 § personuppgiftslagen om uppgifterna har lämnats i ett ärende eller är nödvändiga för handläggningen av det. Eftersom en myndighet i allmänhet inte kan påverka vilka handlingar som lämnas till myndigheten bör dock enligt förarbetena utgångspunkten vara att uppgifter som lämnas in i ett ärende också bör få behandlas av Arbetsförmedlingen även om de är känsliga. När det gäller handlingar som upprättas av myndigheten finns det dock större utrymme att påverka innehållet i en handling. Känsliga personuppgifter och personuppgifter enligt 21 § personuppgiftslagen bör i sådana fall endast få behandlas om det är nödvändigt för handläggningen av ett ärende (prop. 2001/02:144 s. 31).

Enligt regeringens mening utgör lagtextens nuvarande utformning en förutsättning för att Arbetsförmedlingen på sikt ska kunna övergå till ett system med digitala akter. Det är dock viktigt att poängtera att Arbets-

förmedlingen också har en skyldighet att tydligt informera den enskilde om att sådan information som den enskilde ger in till Arbetsförmedlingen kan komma att behandlas i en databas. Den enskilde har således själv en möjlighet att påverka vilka uppgifter om honom eller henne som kommer att registreras. Den enskilde har därmed även viss kontroll över vilken överskottsinformation som behandlas hos Arbetsförmedlingen. På eget initiativ kan Arbetsförmedlingen endast registrera uppgifter som är nödvändiga för handläggningen. De uppgifter som ändå lämnas in och registreras i en arbetsmarknadspolitisk databas skyddas slutligen genom sekretessregleringen och genom de regler som gäller för databehandlingen och för behörighetstilldelningen i systemen.

Särskilt om kompletterande aktörer

Riksförbundet för Social och Mental Hälsa konstaterar i sitt remissvar att frågan om kompletterande aktörers behandling av personuppgifter inte berörs i promemorian, trots att branschen tidigare tydligt uttryckt sitt intresse för och behov av att kunna behandla personuppgifter på samma sätt som Arbetsförmedlingen. Riksförbundet är dock starkt kritiskt till att de kompletterande aktörerna ges sådana möjligheter. *Almega* och *Svenskt Näringsliv* är tvärtom av uppfattningen att de kompletterande aktörerna måste få tillgång till och få möjligheter att behandla samma uppgifter och samma information om de arbetssökande som myndighetens egna handläggare.

De kompletterande aktörernas möjligheter att behandla personuppgifter om de arbetssökande påverkas inte av förevarande förslag. I budgetpropositionen för 2011 föreslås dock bl.a. att Arbetsförmedlingen ska få behandla personuppgifter för att lämna sådana uppgifter till kompletterande aktörer som dessa behöver för att fullgöra sina uppdrag. Det handlar främst om kontakt- och identifieringsuppgifter samt om uppgifter om utbildningsbakgrund, yrkeserfarenhet och andra meriter. Beroende på uppdrag kan dessa aktörer också ha behov av exempelvis uppgifter om anvisningar till arbete och arbetsmarknadspolitiska program, om beviljad tolkinsats och om sådana omständigheter som berättigar den kompletterande aktören till resultatbaserad ersättning. För att etableringslotsarna ska kunna vara ett stöd för den enskilde i genomförandet av etableringsplanen kommer lotsarna även att behöva ta del av den av Arbetsförmedlingen upprättade etableringsplanen (se prop. 2010/11:1 utgiftsområde 14 s. 76–77).

Utgångspunkten för förslaget är att de kompletterande aktörerna endast ska få tillgång till sådana uppgifter som de verkligen behöver för att kunna fullgöra sina respektive uppdrag. De kompletterande aktörerna har, till skillnad från Arbetsförmedlingen, ingen särskild registerlag som styr deras personuppgiftsbehandling. De tillämpar i stället personuppgiftslagen (1998:204). Detta innebär bl.a. att de kompletterande aktörerna endast får behandla känsliga personuppgifter i ostrukturerat material (5 a § personuppgiftslagen) eller om den registrerade gett sitt uttryckliga samtycke till behandlingen. De sekretessregler som gäller i Arbetsförmedlingens verksamhet gäller som huvudregel inte heller för de kompletterande aktörerna. Av dessa anledningar bör Arbetsförmedlingen,

innan den för över personuppgifter till en kompletterande aktör, genom avtal försäkra sig om att uppgifterna hanteras på ett korrekt sätt och att de inte förs vidare av den kompletterande aktören. Av samma anledningar anförts i den ovan angivna propositionen att känsliga personuppgifter om enskilda som huvudregel inte bör föras över till en kompletterande aktör. Det kan dock finnas fall där det bedöms nödvändigt att en kompletterande aktör får del av även sådana uppgifter. Arbetsförmedlingen måste dock alltid pröva huruvida ett överlämnande av uppgifter till en kompletterande aktör är förenligt med gällande sekretessregler. Möjligheten finns också att förena ett överlämnande av sådana uppgifter med ett särskilt förbehåll som inskränker den kompletterande aktörens rätt att utnyttja uppgifterna och att lämna dem vidare till andra (se 10 kap. 14 § offentlighets- och sekretesslagen).

Något förslag om ytterligare utvidgning av de kompletterande aktörernas möjligheter att behandla personuppgifter har inte behandlats i promemorian. Det saknas därmed förutsättningar att behandla frågan inom ramen för detta lagstiftningsärende.

Regeringens samlade bedömning

Mot bakgrund av det ovan anförda anser regeringen att viktiga allmänna intressen i detta fall talar för ett borttagande av samtyckeskravet. Regeringen anser också att tillräckliga skyddsåtgärder har vidtagits för att garantera ett fullgott integritetsskydd. Ändringen får vidare anses utgöra en begränsning av den personliga integriteten som står i rimlig proportion till de ändamål som ändringen är avsedd att tillgodose och kan därmed inte heller anses strida mot varken regeringsformens eller Europakonventions bestämmelser om skydd för den personliga integriteten (jfr avsnitt 4.2.) Det kan inte anses finnas några bärande skäl för att upprätthålla strängare krav för Arbetsförmedlingen än för andra jämförbara myndigheter. Detta gäller särskilt med tanke på att Arbetsförmedlingen getts i uppdrag att ta över ansvaret för vissa grupper som tidigare omfattades av bl.a. Försäkringskassans och Migrationsverkets verksamhet. Även Arbetsförmedlingen måste på sikt ges möjlighet att använda sig av den utvecklings- och effektiviseringspotential som ligger i ett mer utvecklat ärendehanteringssystem och i en övergång till ett system med digitala akter. De begränsningar som ligger i ändamålsregleringen och den detaljerade regleringen av de uppgifter som får behandlas, i att inga andra känsliga personuppgifter än de som avslöjar etniskt ursprung eller rör hälsa får behandlas samt i att känsliga och ömtåliga personuppgifter inte får behandlas annat än om de har lämnats i ett ärende eller är nödvändiga för handläggningen av det får, tillsammans med det skydd för uppgifterna som ges genom bestämmelserna om sekretess i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), anses utgöra ett tillräckligt skydd för den personliga integriteten. Möjligheten kvarstår även för regeringen att genom förordning ytterligare begränsa behandlingen av personuppgifter som kan anses särskilt känsliga ur integritetssynpunkt.

6 Ändring i lagen om arbetslöshetsförsäkring

Regeringens förslag: Lagen om arbetslöshetsförsäkring ändras lagtekniskt till följd av införandet av socialförsäkringsbalken.

Skälen för regeringens förslag: Den 1 januari 2011 träder socialförsäkringsbalken och lagen (2010:111) om införande av socialförsäkringsbalken i kraft. Samtidigt upphör stora delar av den hittillsvarande socialförsäkringslagstiftningen att gälla. Vilka lagar som upphävs anges i 1 kap. 2 § lagen om införande av socialförsäkringsbalken. Hänvisningar i annan lagstiftning till socialförsäkringslagstiftningen ersätts med hänvisningar till nämnda balk och lag, se propositionen Följdändringar med anledning av införandet av socialförsäkringsbalken, prop. 2009/10:222, bet. 2010/11:SfU4 och rskr. 2010/11:7.

I 3 a § första stycket lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring finns en upplysning om att för en sökande som har varit långvarigt sjukfrånvarande finns vissa särskilda bestämmelser i lagen. I andra stycket samma lagrum anges att en person anses ha varit långvarigt sjukfrånvarande om han eller hon inte kan få sjukpenning för fler dagar enligt 3 kap. 4 eller 10 a § lagen (1962:381) om allmän försäkring eller har fått tidsbegränsad sjukersättning under det högsta antalet månader som sådan ersättning kan betalas ut enligt övergångsbestämmelserna till lagen (2008:480) om ändring i nämnda lag.

Den aktuella paragrafen i lagen om arbetslöshetsförsäkring har av förbiseende inte tagits med i förslaget till följdändringar i propositionen Följdändringar med anledning av införandet av socialförsäkringsbalken (prop. 2009/10:222). Därför föreslår nu regeringen att hänvisningarna till socialförsäkringslagstiftningen i den paragrafen ersätts med hänvisningar till motsvarande paragrafer i socialförsäkringsbalken och lagen om införande av socialförsäkringsbalken.

Förslaget bör träda i kraft så snart som möjligt. Regeringen föreslår därför att förslaget träder i kraft den 1 april 2011. För tid mellan den 1 januari och den 1 april 2011 gäller enligt 1 kap. 7 § lagen (2010:111) om införande av socialförsäkringsbalken att hänvisning till lagen om allmän försäkring och övergångsbestämmelserna till lagen (2008:480) om ändring i nämnda lag, i stället ska avse motsvarande bestämmelser i socialförsäkringsbalken och lagen om införande av socialförsäkringsbalken.

7 Ändring i semesterlagen

Regeringens förslag: Semesterlagens bestämmelse om följderna av att en arbetstagare under pågående semesterledighet blir sjuk, får en arbetsskada eller att någon annan semesterlönegrundande frånvarorsak uppstår under ledigheten ändras redaktionellt.

Skälen för regeringens förslag: Genom regeringens proposition En förenklad semesterlag, m.m. (prop. 2009/10:4) genomfördes vissa förändringar i semesterlagen (1977:480). En allmän översyn av semesterlagen gjordes samtidigt avseende lagens språkliga och redaktionella utformning. Förslagen trädde i kraft den 1 april 2010 (SFS 2009:1439).

Av 15 § semesterlagen framgår bl.a. att om det under semesterledigheten infaller en eller flera dagar då arbetstagaren inte hade kunnat arbeta på grund av sjukdom eller arbetsskada, eller en eller flera dagar som är semesterlönegrundande enligt 17–17 b §§ ska, om arbetstagaren utan dröjsmål begär det, sådana dagar inte räknas som semesterdagar. I 17 § semesterlagen regleras semesterlönegrundande frånvaro på grund av sjukdom eller arbetsskada. Eftersom 15 § uttryckligen hänvisar till det förhållandet att arbetstagaren inte hade kunnat arbeta på grund av sjukdom eller arbetsskada, bör hänvisningen i nämnda paragraf till bestämmelserna om semesterlönegrundande frånvaro begränsas till de två övriga paragraferna om sådan frånvaro, 17 a och 17 b §§ semesterlagen. Regeringen föreslår därför att 15 § semesterlagen ändras redaktionellt så att paragrafhänvisningen endast görs till 17 a och 17 b §§ nämnda lag.

Punkten två i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (2009:1439) om ändring i semesterlagen (1977:480) föreslås få en annan språklig utformning, dock utan ändring i sak. Angående förslaget i den delen hänvisas till författningskommentaren.

8 Ikraftträdande

8.1 Lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten,

Regeringens förslag: De nya reglerna ska träda i kraft den 1 april 2011.

Promemorians förslag: I promemorian föreslås att de nya reglerna ska träda i kraft den 1 februari 2011.

Remissinstanserna: *LO, Saco, Jusek och Riksförbundet för Social och Mental Hälsa* har haft synpunkter på den korta remisstiden. LO anser att regeringen stressar fram ett beslut om den föreslagna ändringen och att regeringen nonchalerar den personliga integriteten när den handlägger ett lagstiftningsärende av denna dignitet på ett sådant sätt. Som framgått ovan anser vidare flera remissinstanser att förslagets konsekvenser ytterligare bör utredas och analyseras. *Migrationsverket* noterar att den nu föreslagna ändringen föreslås träda i kraft den 1 februari 2011 medan den tidigare beslutade lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare träder i kraft redan den 1 december 2010. *Migrationsverket* utgår från att regeringen gör bedömningen att den korta tidsmässiga eftersläpningen för den föreslagna ändringens ikraftträdande med stor sannolikhet inte får några praktiska konsekvenser. *Migrationsverket* säger sig inte ha någon kunskap som motsäger detta.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen delar uppfattningen i promemorian att den föreslagna ändringen bör träda i kraft så snart som möjligt, detta med anledning av att de nya reglerna för den grupp personer som har fått maximal tid med sjukpenning eller tidsbegränsad sjukersättning redan har trätt i kraft och då den s.k. etableringsreformen trädde i kraft den 1 december 2010. Eftersom regeringen har prioriterat arbetet med att tillgodose vissa remissinstansers önskemål om bl.a. en mer fullständig analys och redovisning av förslagets konsekvenser för den personliga integriteten, kan förslaget dock inte träda i kraft fullt så snart som föreslås i promemorian. Regeringen bedömer att tidigast möjliga datum för ikraftträdande är den 1 april 2011.

Förslaget innebär att Arbetsförmedlingen får möjlighet att behandla känsliga och ömtåliga personuppgifter beträffande personer som tidigare har vägrat att lämna sitt samtycke till sådan behandling och att personer som tidigare lämnat sitt samtycke inte längre kommer att kunna återkalla detta. Det är enligt regeringens mening viktigt att de nya reglerna får effekt så snart som möjligt. Regeringen anser därför att förslaget inte bör förenas med några övergångsbestämmelser, även om förslaget kan anses ha vissa retroaktiva effekter.

Lagrådet konstaterar i sitt yttrande att lagförslaget rubbar förutsättningarna för den enskilde framför allt i de ärenden där samtycke inte har

lämnats. Lagrådet anser därför att förslaget i denna del inger betänkligheter med hänsyn till rättsäkerhetens krav. Frågan om en övergångsreglering kan undvaras är därför enligt Lagrådet beroende av om regeringen i förordning kommer att föreskriva ett krav på samtycke från den enskilde till dess nya och mera integritetsskyddande system och rutiner har införts. Att regeringen har för avsikt att meddela sådana föreskrifter framgår av avsnitt 5 ovan se särskilt s. 31. Detta innebär att det för merparten av de personer som redan sedan tidigare är inskrivna hos Arbetsförmedlingen kommer att dröja innan förutsättningarna för personuppgiftsbehandlingen kommer att ändras. Detta innebär i sin tur att Arbetsförmedlingen i god tid kommer att kunna informera de personer som är inskrivna hos Arbetsförmedlingen om förändringen och att den enskilde, för det fall han eller hon så önskar, kommer att hinna begära att vissa uppgifter som rör honom eller henne raderas. Lagändringen kommer således endast få full effekt från ikraftträdandet i de system där det finns möjlighet att rent tekniskt begränsa tillgången till personuppgifter till de personer som behöver tillgång till uppgifterna för fullgörandet av sina arbetsuppgifter. Exempel på system där detta kommer att vara möjligt redan från den 1 april 2011 är det system som kommer att användas för handläggningen av ärenden enligt etableringsreformen och det s.k. datalagret som innehåller avidentifierade uppgifter som används för uppföljning, utvärdering och framställning av avidentifierad statistik.

8.2 Lagen om arbetslöshetsförsäkring

Regeringens förslag: Förslaget ska träda i kraft den 1 april 2011.

Skälen för regeringens förslag: Den föreslagna ändringen i lagen om arbetslöshetsförsäkring bör träda i kraft så snart som möjligt.

8.3 Semesterlagen

Regeringens förslag: Förslagen ska träda i kraft den 1 april 2011.

Skälen för regeringens förslag: De föreslagna ändringarna i semesterlagen bör träda i kraft i samband med att ett nytt intjänande- respektive semesterår påbörjas.

9 Konsekvenser

Den föreslagna ändringen i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten syftar till att effektivisera verksamheten hos Arbetsförmedlingen samt till att se till att den s.k. etableringsreformen och den s.k. sjukförsäkringsreformen fungerar i enlighet med regeringens intentioner.

Problembeskrivning

Arbetsförmedlingen arbetar liksom många andra myndigheter med att effektivisera verksamheten genom s.k. e-förvaltning. Vissa bestämmelser i lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten begränsar Arbetsförmedlingens möjligheter till hantering av digitala dokument. Detta gäller framförallt kravet på skriftligt samtycke för all digital behandling av personuppgifter som i lagen definieras som känsliga och ömtåliga. Ett borttagande av samtyckeskravet är också en förutsättning för att Arbetsförmedlingen ska kunna effektivisera sin verksamhet genom införande av ett helt digitalt ärendehanteringssystem.

Vidare försvårar nuvarande reglering hanteringen av ärenden som rör vissa målgrupper inom Arbetsförmedlingens verksamhet. Med Arbetsförmedlingens utökade ansvar för målgrupper såsom nyanlända invandrare och långtidssjukskrivna följer även ett ökat behov av att kunna behandla känsliga och ömtåliga personuppgifter. Nuvarande krav på skriftligt samtycke skapar dock en mycket omfattande administration för inhämtande dessa samtycken. I de fall samtycke inte lämnas måste ärendena i stället handläggas manuellt, vilket är mindre effektivt och mer resurskrävande.

Genom de förändringar i regelverket som här föreslås underlättas Arbetsförmedlingens verksamhet vilket innebär att personella resurser frigörs – resurser som i stället kan användas för att mer aktivt arbeta med att sammanföra arbetssökande och arbetsgivare. Att helt ta bort samtyckeskravet är vidare en förutsättning för att Arbetsförmedlingen ska kunna använda sig av ett system med direkta elektroniska överföringar av information som kan innehålla känsliga och ömtåliga personuppgifter mellan förmedlingens databaser och andra myndigheters system, t.ex. till och från Migrationsverkets och Försäkringskassans databaser.

Samtyckeskravet leder även till ofullständig och mindre tillförlitlig avidentifierad statistik, vilket försvårar uppföljning och utvärdering av Arbetsförmedlingens insatser.

Konsekvenser av att inte genomföra förslaget

Om samtyckeskravet kvarstår för behandling av känsliga och ömtåliga personuppgifter innebär det en fortsatt omfattande administration och en

fortsatt omständlig handläggning hos Arbetsförmedlingen. Det innebär bl.a. delvis manuell hantering av handlingar för de personer som har förbrukat sina dagar med sjukpenning eller månader med sjukersättning och för de nyanlända inom den s.k. etableringsreformen.

Vidare kommer det inte vara möjligt att framställa fullt tillförlitlig avidentifierad statistik för nuvarande uppföljningsuppdrag, eller för framtida sådana, då det alltid kommer att finnas individer som inte lämnar sitt samtycke till behandling.

En oförändrad lagstiftning i frågan innebär även att regeringens och riksdagens målsättning att informationsöverföringen mellan myndigheter ska effektiviseras inte kommer att kunna uppnås inom Arbetsförmedlingens verksamhet. Arbetsförmedlingens interna arbete för en effektivare handläggning genom s.k. e-förvaltning kommer också att försvåras avsevärt.

Konsekvenser för den personliga integriteten

Förslaget bedöms kunna medföra en viss ökad mängd av känsliga och ömtåliga personuppgifter som behandlas i de arbetsmarknadspolitiska databaserna. Detta kan naturligtvis innebära en ökad risk för otillbörligt intrång i den personliga integriteten. Utgångspunkten för förslaget i propositionen har dock varit att förslaget ska utgöra en lämplig avvägning mellan intresset av skydd för enskildas personliga integritet och kravet på effektiva och ändamålsenliga rutiner för Arbetsförmedlingens verksamhet. De begränsningar som ligger i ändamålsregleringen och den detaljerade regleringen av de uppgifter som får behandlas får tillsammans med det skydd för uppgifterna som ges genom bestämmelserna om sekretess i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) anses utgöra ett tillräckligt skydd för den personliga integriteten. Det är dock angeläget att Arbetsförmedlingen följer upp att regelverket följs och aktivt arbetar med att ytterligare skärpa sina interna rutiner i syfte att uppnå en fullgod datasäkerhet och ett fullgott integritetsskydd. Se vidare avsnitt 5, Överväganden och förslag.

Ekonomiska konsekvenser

Arbetsförmedlingen bedriver ett projekt för att utveckla funktioner som innebär en ökad digital behandling av personuppgifter, bl.a. digitala akter, ett digitalt diarium och ett digitalt arkiv – funktioner som till stor del är beroende av förslaget i denna proposition. Utvecklingsarbetet går under arbetsnamnet ELDA-projektet. Av Arbetsförmedlingens kalkyler framgår att utvecklings- och implementeringskostnaden för ELDA-projektet beräknas till 100 miljoner kronor (kostnaderna fördelas över tid enligt Tabell 7.1 nedan). Den årliga driftskostnaden för dessa nya funktioner beräknas uppgå till 5 miljoner kronor per år.

I underlaget till en begäran om lagändringar som möjliggör införandet av ökad digital behandling av personuppgifter har Arbetsförmedlingen gjort en beräkning som visar effektivitetsvinster för dels a) att söka fram och löpande digitalisera dokument och akter, dels b) ytterligare effektivitetsvinster vid borttagande av samtyckeskravet i samband med

digitalisering. I Tabell 7.2 nedan redovisas beräkningarna som visar en effektiviseringspotential om totalt drygt 42 miljoner kronor per år. Prop. 2010/11:42

Tabell 9.1 Kostnader för ELDA-projektet

Tusental kronor

Typ av kostnad	2010	2011	2012	Summa
Personalkostnader	2 000	15 500	24 500	42 000
Konsultkostnader	1 000	9 500	17 500	28 000
Licenser och hårdvara		5 000	25 000	30 000
Summa	3 000	30 000	67 000	100 000
<i>varav lånefinansierat</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>

Tabell 9.2 Effektiviseringspotential med digitala akter

Vinster	Timmar	Kronor/år
<i>Söka fram dokument/akt</i> ca 20 dokument/akter per vecka ger en tidsvinst om ca 8 timmar per vecka.	46 067	10 590 745
<i>Söka fram felaktigt sorterat dokument/akt</i> ca 3 felsökningar/vecka ger en tidsvinst om ca 13 timmar per vecka	10 985	2 581 475
<i>Överföring av dokument till akt</i> ca 5 dokument/akter per vecka ger en tidsvinst om ca 10 timmar per vecka.	14 083	3 309 583
<i>Hantering utan krav på skriftligt samtycke vid digitalisering</i> ca 14 minuter att hantera inhämtning av samtycke. Det var under 2009 ca 160 000 arbetssökande med dokument som kräver samtycke och ca 2 dokument/arbetssökande.	74 667	26 133 100
Summa	145 802	42 615 136

Beräkningarna utgår från 325 arbetsförmedlingskontor och en timkostnad om 235 kronor.

Även om beräkningarna i Tabell 9.2 är en uppskattning kan det antas att enbart effektiviseringsvinsten av att införa digitala akter är stor och vida överstiger den årliga driftskostnaden för hela ELDA-projektet samt efter ca tre år även för utvecklings- och implementeringskostnaden för projektet projektet.

Konsekvenser av Sveriges internationella åtaganden

Förslaget förväntas inte ha några konsekvenser som påverkar Sveriges åtaganden inom EU.

The International Labour Organizations (ILO) konvention (nr 168) om främjande av sysselsättning och skydd vid arbetslöshet som kompletterar bl.a. ILO:s konvention (nr 122) om sysselsättningspolitik berör den

arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Konventionen innehåller dock inga regler om behandling av personuppgifter.

ILO har dock antagit en riktlinje som berör behandling av personuppgifter för arbetstagare, Protection of workers' personal data – An ILO code of practice (ILO 1997). Riktlinjen är inte rättsligt bindande men syftar till att ge vägledning i såväl övergripande regleringsfrågor som mer praktiska frågor som berör den enskilda arbetsplatsen. Riktlinjerna tar bl.a. upp frågor kring samtycke för behandling av känsliga personuppgifter då uppgifterna inkommit från tredje part. Av riktlinjerna framgår att såsom arbetstagare inbegrips även arbetssökanden. Riktlinjerna ger dock snarare intrycket av att behandla förhållandet mellan arbetsökande och arbetsgivare än förhållandet mellan en arbetssökande och en offentlig arbetsförmedling.

I Svenska ILO-kommitténs remissyttrande över Ds 2010:33 Borttagande av samtyckeskravet vid behandling av känsliga och ömtåliga personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten har kommittén bedömt att det inte finns några konventioner som behandlar frågorna i promemorian och att förslaget därför inte kan anses strida mot Sveriges åtaganden enligt ratificerade ILO-konventioner. Regeringen delar ILO-kommitténs bedömning att det inte finns några ILO-konventioner som behandlar frågorna och att förslaget således inte kan anses strida mot Sveriges åtaganden enligt ratificerade ILO-konventioner.

Ikraftträdande

För att etableringsreformen ska kunna fungera på det sätt som det är tänkt och för att handläggningen beträffande andra program och insatser ska kunna bli effektivare och mer rättssäker, bör lagändringen träda i kraft så snart som möjligt. Regeringen bedömer att tidigast möjliga datum för ikraftträdande är den 1 april 2011.

10 Författningskommentar

10.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

9 §

I paragrafen regleras under vilka förutsättningar det är tillåtet att behandla känsliga och ömtåliga personuppgifter i en arbetsmarknadspolitisk databas.

Bestämmelsen i *första stycket* innebär att Arbetsförmedlingen i en arbetsmarknadspolitisk databas endast får behandla sådana känsliga personuppgifter som avslöjar etniskt ursprung eller rör hälsa. Behandling av andra känsliga personuppgifter enligt 13 § personuppgiftslagen

(1998:204), dvs. personuppgifter som avslöjar ras, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse eller medlemskap i fackförening samt personuppgifter som rör sexualliv, är således förbjuden.

Ändringen i *andra stycket* innebär att kravet på samtycke för behandling av känsliga personuppgifter som avslöjar etniskt ursprung eller rör hälsa i en arbetsmarknadspolitisk databas har tagits bort. Detsamma gäller för kravet på samtycke för behandling av sådana personuppgifter som i lagen betecknas som ömtåliga, dvs. uppgifter om sociala förhållanden samt omdömen, slutsatser eller andra värderande upplysningar om en enskild. Eftersom det inte längre kommer att krävas samtycke för behandling av känsliga och ömtåliga personuppgifter i Arbetsförmedlingens databaser, har även hänvisningen till vad som föreskrivs i personuppgiftslagen (1998:204) om återkallelse av ett sådant samtycke tagits bort. För att behandling av känsliga och ömtåliga personuppgifter ska vara tillåten krävs dock fortfarande att uppgifterna ska ha lämnats i ett ärende eller vara nödvändiga för handläggningen av det.

Övriga ändringar i paragrafen är av rent redaktionell karaktär och innebär således inga ändringar i sak.

Förslaget behandlas i avsnitt 5.

10.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring

3 a §

I paragrafen finns en upplysning om att det i lagen finns vissa särskilda paragrafer för den som har varit långvarigt sjukfrånvarande och även en definition av begreppet långvarigt sjukfrånvarande enligt lagen. I *andra stycket* har hänvisningarna till paragrafer i lagen (1962:381) om allmän försäkring och övergångsbestämmelserna till lagen (2008:480) om ändring i den lagen ersatts med hänvisningar till motsvarande bestämmelser i socialförsäkringsbalken och lagen (2010:111) om införande av socialförsäkringsbalken, vilka träder i kraft den 1 januari 2011. Genom socialförsäkringsbalken har de paragrafer som reglerar sjukpenning om-disponerats i relation till nuvarande paragrafuppställning i lagen om allmän försäkring. Det innebär bland annat att bestämmelser med materiellt respektive processuellt innehåll delats upp i olika paragrafer. I paragrafen hänvisas därför numera endast till de bestämmelser i socialförsäkringsbalken som innehåller den tidsmässiga regleringen som direkt pekas ut i 27 kap. 20 § socialförsäkringsbalken.

I övrigt har stycket även justerats språkligt där ”enligt” ersatts av ”på grund av”. Det syftar till att markera att bestämmelserna i balken faktiskt utgör hinder för den enskilde att få sjukpenning för fler dagar.

Förslagen innebär ingen ändring i sak utan är endast följdändringar med anledning av socialförsäkringsbalken. För tid mellan den 1 januari och den 1 april 2011 gäller enligt 1 kap. 7 § lagen om införande av socialförsäkringsbalken att hänvisningen till lagen om allmän försäkring och övergångsbestämmelserna till lagen (2008:480) om ändring i

nämnda lag, i stället ska avse motsvarande bestämmelser i socialförsäkringsbalken och lagen om införande av socialförsäkringsbalken.

Förslaget behandlas i avsnitt 6.

10.3 Förslaget till lag om ändring i semesterlagen (1977:480)

15 §

I paragrafen regleras följderna av att en arbetstagare under pågående semester blir sjuk eller att någon annan semesterlönegrundande frånvarorsak uppstår under semesterledigheten. Ändringen innebär att paragrafhänvisningen till bestämmelserna om semesterlönegrundande frånvaro begränsas till 17 a och 17 b §§. Den tidigare hänvisningen till 17 §, angående sjukdom och arbetsskada, utgår eftersom det förhållandet regleras uttryckligen i paragrafen. Den hänvisningen var därmed överflödig. I övrigt har paragrafen justerats språkligt, även det utan någon ändring i sak.

Förslaget behandlas i avsnitt 7.

Punkt 2 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (2009:1439) om ändring i semesterlagen (1977:480)

Punkten 2, som endast ändrats språkligt i jämförelse med tidigare lydelse (SFS 2009:1439), anger att de nya bestämmelserna om semesterlönegrundande frånvaro på grund av sjukdom eller arbetsskada ska tillämpas på frånvaroperioder som påbörjas efter ikraftträdandet. När det gäller den som vid lagens ikraftträdande på deltid är frånvarande från arbetet på grund av sjukdom eller arbetsskada, ska de nya bestämmelserna tillämpas redan från ikraftträdandet. Nedan följer ett förtydligande exempel på hur övergångsbestämmelsen är avsedd att tillämpas.

För den som den 1 april 2010 är pågående frånvarande på heltid från arbetet på grund av sjukdom eller arbetsskada gäller således de äldre reglerna om att två hela intjänandeår av frånvaron är semesterlönegrundande för den frånvaroperioden.

Den som är pågående frånvarande på deltid från sitt arbete under hela det intjänandeår som föregår intjänandeåret som påbörjas den 1 april 2010, tjänar inte in någon ytterligare semester under sin deltidsfrånvaro från och med den 1 april 2010. Har deltidsfrånvaron inte pågått under hela det intjänandeår som föregår det intjänandeår som påbörjas den 1 april 2010 tjänar arbetstagaren in semester under deltidsfrånvaro under det intjänandeår som påbörjas den 1 april 2010.

Frånvaroperioder på grund av sjukdom eller arbetsskada, såväl på heltid som deltid, som påbörjas efter den 1 april 2010 är semesterlönegrundande i högst ett intjänandeår med den begränsning som framgår av 17 §.

Sammanfattning av promemorian Borttagande av samtyckeskravet för behandling av känsliga och ömtåliga personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten (Ds 2010:33)

Promemorian Borttagande av samtyckeskravet för behandling av känsliga och ömtåliga personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten innehåller ett förslag till ändring i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Ändringen är i huvudsak en följd av den s.k. sjukförsäkringsreformen (se bl.a. prop. 2009/10:45, Kompletterande förändringar i sjukförsäkringen, m.m. i samband med förstärkta insatser för återgång i arbete) och den s.k. etableringsreformen (se prop. 2009/10:60 Nyanlända invandrars arbetsmarknadsetablering – egenansvar med professionellt stöd) och kompletterar redan tidigare remitterade förslag till ändringar i samma lag (se Ds 2010:23). Förslaget syftar även till att mer allmänt göra registerlagen modernare, mer ändamålsenlig och bättre anpassad till Arbetsförmedlingens uppdrag och verksamhet.

I promemorian föreslås att kravet på skriftligt samtycke för behandling av känsliga och ömtåliga personuppgifter ska tas bort. Det ska dock alltså krävas att uppgifterna har lämnats i ett ärende eller är nödvändiga för handläggningen av det.

Förslaget föreslås träda i kraft den 1 februari 2011.

Lagförslaget i promemorian Borttagande av samtyckeskravet för behandling av känsliga och ömtåliga personuppgifter i den arbetsmarknads- politiska verksamheten (Ds 2010:33)

Prop. 2010/11:42
Bilaga 2

Förslag till lag om ändring i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Härigenom föreskrivs att 9 § lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 §

I en arbetsmarknadspolitisk databas får inga andra känsliga personuppgifter som avses i 13 § personuppgiftslagen (1998:204) behandlas än sådana som avslöjar etniskt ursprung eller rör hälsa.

Känsliga personuppgifter som avslöjar etniskt ursprung eller rör hälsa, *personuppgifter om sociala förhållanden samt omdömen, slutsatser eller andra värderande upplysningar om en enskild*, får behandlas i en databas endast om de har lämnats i ett ärende eller är nödvändiga för handläggningen av det och den enskilde skriftligen har samtyckt till detta. Angående återkallelse av ett sådant samtycke gäller vad som föreskrivs i 12 § första stycket personuppgiftslagen (1998:204).

Känsliga personuppgifter som avslöjar etniskt ursprung eller rör hälsa får behandlas i en databas endast om de har lämnats i ett ärende eller är nödvändiga för handläggningen av det. *Detsamma gäller för uppgifter om sociala förhållanden samt för omdömen, slutsatser eller andra värderande upplysningar om en enskild.*

Denna lag träder i kraft den 1 februari 2011.

Förteckning över remissinstanser

Prop. 2010/11:42

Bilaga 3

Justitieombudsmannen, Justitiekanslern, Kammarrätten i Jönköping, Förvaltningsrätten i Stockholm, Migrationsverket, Datainspektionen, Försäkringskassan, Socialstyrelsen, Inspektionen för socialförsäkringen, Diskrimineringsombudsmannen, Arbetsförmedlingen, Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering, Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen, Svenska ILO-kommittén, Handikappförbundens samarbetsorgan, Svenskt Näringsliv, Almega, Företagarna, Sveriges Kommuner och Landsting, Tjänstemännens Centralorganisation, Sveriges akademikers centralorganisation, Landsorganisationen i Sverige, Arbetslöshetskassornas samorganisation, Nationell samverkan för psykisk hälsa och Riksarkivet.

Företagarna och Sveriges Kommuner och Landsting har avstått från att yttra sig. Handikappförbundens samarbetsorgan har inte kommit in med något yttrande.

Utöver remissinstanserna ovan har även Jusek och Riksförbundet för Mental och Social Hälsa inkommit med egna yttranden.

Förslag till lag om ändring i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Härigenom föreskrivs att 9 § lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 §

I en arbetsmarknadspolitisk databas får inga andra känsliga personuppgifter som avses i 13 § personuppgiftslagen (1998:204) behandlas än sådana som avslöjar etniskt ursprung eller rör hälsa.

Känsliga personuppgifter som avslöjar etniskt ursprung eller rör hälsa, *personuppgifter om sociala förhållanden samt omdömen, slutsatser eller andra värderande upplysningar om en enskild*, får behandlas i en databas endast om de har lämnats i ett ärende eller är nödvändiga för handläggningen av det *och den enskilde skriftligen har samtyckt till detta. Angående återkallelse av ett sådant samtycke gäller vad som föreskrivs i 12 § första stycket personuppgiftslagen (1998:204).*

Känsliga personuppgifter som avslöjar etniskt ursprung eller rör hälsa får behandlas i en databas endast om de har lämnats i ett ärende eller är nödvändiga för handläggningen av det. *Detsamma gäller för personuppgifter om sociala förhållanden samt för omdömen, slutsatser eller andra värderande upplysningar om en enskild.*

Denna lag träder i kraft den 1 april 2011.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2010-11-10

Närvarande: F.d. justitierådet Bo Svensson, regeringsrådet Eskil Nord och justitierådet Ann-Christine Lindeblad.

Borttagande av kravet på samtycke för behandling av vissa personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Enligt en lagrådsremiss den 4 november 2010 (Arbetsmarknadsdepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över ett förslag till lag om ändring i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Förslaget har inför Lagrådet föredragits av kanslirådet Helene Magnusson.

Förslaget föranleder följande yttrande av Lagrådet:

I lagrådsremissen föreslås att kravet på samtycke för behandling av känsliga och ömtåliga personuppgifter tas bort ur lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Av lagrådsremissen framgår att skyddet för den personliga integriteten försvagas genom att kravet på samtycke tas bort. Denna försvagning kommer emellertid att kompenseras bl.a. genom nya system och förstärkta behörighetsrutiner hos Arbetsförmedlingen. I avbidan på att detta kommer på plats kommer regeringen genom föreskrifter i förordning att kräva samtycke från den enskilde i nuvarande omfattning.

9 §

Lagtexten är inte lättillgänglig. Första stycket innehåller en bestämmelse om att det i en arbetsmarknadspolitisk databas inte får behandlas några andra känsliga personuppgifter som avses i 13 § personuppgiftslagen (1998:204), PUL än sådana som avslöjar etniskt ursprung eller rör hälsa. Andra stycket inleds med orden ”Känsliga personuppgifter som avslöjar etniskt ursprung eller rör hälsa får behandlas i en databas endast om de har lämnats i ett ärende eller är nödvändiga för handläggningen av det”. Kommen så långt tror läsaren lätt att paragrafen bara handlar om personuppgifter som avslöjar etniskt ursprung eller rör hälsa och att den andra meningen i andra stycket ska läsas som om den handlar om ”personuppgifter om sociala förhållanden samt för omdömen, slutsatser eller andra värderande upplysningar om en enskild” som tillåter slutsatser om sökandens etniska ursprung eller hälsa. Så ska emellertid andra stycket inte läsas.

Första meningen i andra stycket behandlar vissa känsliga personuppgifter som avses i 13 § första stycket a) och andra stycket i 2002 års lag, nämligen uppgifter som avslöjar etniskt ursprung eller rör hälsa.

Andra meningen återigen behandlar vissa personuppgifter som visserligen inte omfattas av 13 § PUL men som ändå anses vara ömtåliga från integritetssynpunkt, nämligen personuppgifter om sociala förhållanden samt omdömen, slutsatser eller andra värderande upplysningar om en enskild. Andra meningen tar inte sikte på sökandens etniska ursprung eller hälsa.

I den fortsatta beredningen bör författningskommentaren kompletteras med en redogörelse för hur första och andra meningarna i andra stycket förhåller sig till varandra och till 13 § PUL.

Ikraftträdandet

Den föreslagna ändringen innebär att kravet på samtycke tas bort. Förslaget föreslås träda i kraft den 1 april 2011. I remissen anges att regeringen anser att det är viktigt att de nya reglerna får effekt så snart som möjligt och att den därför inte föreslår någon övergångsreglering trots att regeringen räknar med retroaktiva effekter (lagrådsremissen, avsnitt 6).

Frånvaron av övergångsbestämmelser leder till att den som lämnat in en ansökan och därvid angett att han eller hon inte samtycker till databehandling av uppgifterna måste finna sig i att uppgifterna efter den 1 april 2011 ändå databehandlas. Genom att kravet på samtycke tas bort finns det inte heller någon möjlighet efter nämnda dag att återkalla ett lämnat samtycke.

Det remitterade lagförslaget rubbar alltså förutsättningarna framför allt för de ärenden där samtycke inte har lämnats. Lagrådet finner att förslaget i denna del inger betänkligheter med hänsyn till rättssäkerhetens krav. Frågan om en övergångsreglering kan undvaras är beroende av om regeringen, i enlighet med vad som anförts ovan, i förordning kommer att föreskriva ett krav på samtycke från den enskilde till dess nya och mera integritetsskyddande system och rutiner har införts.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 2 december 2010

Närvarande: Statsministern Reinfeldt, ordförande, och statsråden Björklund, Olofsson, Erlandsson, Carlgren, Hägglund, Carlsson, Borg, Tolgfors, Ohlsson, Norman, Attefall, Engström, Kristersson, Ullenhag, Hatt

Föredragande: statsrådet Engström

Regeringen beslutar proposition 2010/11:42 Borttagande av kravet på samtycke för behandling av vissa personuppgifter i den arbetsmarknads-politiska verksamheten.